Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-hээ гарана | № 123 (16646) | 1984 оной май 29, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА 84

ҮДЭРhӨӨ ҮДЭРТЭ ЭРШЭДЭНЭ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ Баргажанай совхозой механизаторнууд тогтууритай баян ургаса хуряажа абаха зорилготой ажаллажа байна. Эдэнэр байгша ондо бүхыдөө 3500 гектарта ороohото болон тэжээлэй ургамалнуудые тариха түсэбтэй юм. Тэрэнэйнь 1700 гектартань ороohото, ороohото-бобово культуранууд таригдаха байна.

Тарилгын түрүүшын үдэрhөө эхилжэ, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Жэшээлхэдэ, ажахын дүршэлтэй тракторист Виктор Георгиевич Степанцов hүүлшын табан хоногой дүнгөөр сэбэр паар бэлдэлгээр түрүү hуури эзэлжэ, тэрээндэ дамжуулгын улаан вымпел, мүнгэн шантайгаар барюулагдаа.

Мүн лэ механизаторнууд Юрий Александрович Черемушкин, Илларион Иванович Некипелов гэгшэд hайнаар хүлэжэ, үдэрэйнгөө нормые холо үлүүлнэ.

Эндэ хабарай тарилгын хүдэлмэри үдэрhөө үдэртэ эршэдэжэ байнхай.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ЭМХИТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАhАНАЙ АШААР

Май hарын хоёрдохи арбан хоногто Түнхэн нютагаар улам дулааржа, тала дайда ногоон хүнжэлөөр жэгдэ хушагдаба. Эндэхи хүдөө нютагуудай таряашад энэл арбан хоногой туршада ороohото ургамалнуудаа тарижа дүүргэхын тула ехэл оролдожо байнхай. Энэ халуун хаhын эхилхэhээ урид тус ажахын газар таряалангай ажал дээрэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлхэ гурбан бригада эмхидхэгдэhэн юм. Эдэнэй хоёрынь ороohото ургамалнуудые, нэгэниинь тэжээлэй ургамалнуудые ургуулха даабаритай.

— Манай бригада эдэ гурбан соohоо эгээ томонь болоно хэбэртэй, — гэжэ ороohото ургамалнуудые ургуулха гол шэглэлтэй Харбяангуудай тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир Николай Жамсаранович Укоев хөөрэнэ. —Бултадаа 14 хүн hайн дураараа нэгэдэжэ, бригада болоо hэмди. Манда ороohото ургамалнуудые ургуулха 660 гектар газар, Дт-75 болон Т-4 түхэлэй зургаан трактор, хүдөө ажахын машина, техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ болон бусад хэрэгтэй зэр зэмсэгүүд түгэс үгэhэн юм. Ажахын тоосооной ёhоор бүхыдэнь 60,8 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ, эсэсэй дүнгүүдээр салин хүлhэеэ абаха ёhотойбди.

Тус ажахын механизаторнууд майн 5-haa эртынгээ ороohото ургамалнуудые тарижа эхилhэн юм. Хүдэлмэриин зургаан үдэрэй туршада эдэ ургамалнуудаа тарижа дүүргээд, hүүлэй үдэрнүүдтэ горох болон обёос тарижа байнхай. Эдэ ургамалнуудаа hаядаа тарижа дүүргэхээр хараална.

Эндэхи хабарай тарилгын хүдэлмэри дээрэ социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Тэрэнэй дүнгүүд табан хоног бүхэндэ согсологдожо, илаhан бригадын, механизаторнуудай хүндэлэлдэ совхозой түб буусада «Ажалай Алдар солын» туг үргэгдэнэ. Хабарай тарилгын hүүлшын дүнгүүдээр энээнhээ гадна мүнгэн шангуудшье барюулагдаха юм. Социалис мүрысөөн мүн лэ мастер-заhабарилагшадай, үрэhэ болон түлишэ-тоhодолгын материалнуудые зөөгшэдэй, улаан булангуудые даагшадай, политинформаторнууд болон агитаторнуудай хоорондо эмхидхэгдэнхэй.

Майн 5-haa 10 болотор үнгэргэгдэhэн хүдэлмэриин дүнгүүдээр ороohото ургамалнуудые ургуулха Харбяангуудай тракторно-таряан ажалай бригада илажа гараа hэн. Тус бригадынхид энэ хугасаа соо 3/9 гектарта культиваци хэhэн, 50 гектар газар борнойлhон, 177 гектар паар хахалhан, 204 гектар дээрэ тарилга хэhэн байна. Харин механизаторнуудай дунда дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахада, тарилга дээрэ Б. Ж. Саганов, В. Д. Балданов, хахалалга дээрэ В. Д. Биликтуев, газарай хүрьhэ элдүүрилгэ дээрэ П. Я. Аюшеев гэгшэд түрүүлжэ гараа.

Удаадахи табан хоногой дүнгүүдээр А. С. Сотниковой толгойлдог ороohото ургамалнуудые ургуулха Нугын тракторно-таряан ажалай бригадынхид түрүүлбэ. Тус бригада 560 гектар дээрэ ороohото ургамалнуудые ургуулха даабаритай юм. Юрэдөө эндэхи механизаторнууд мүнөө хабар хэзээ хэзээнэйхинhээ эршэмтэйгээр ажаллажа, ороohото ургамалнуудаа бүхыдэнь майн 16-да тарижа дүүргэбэ.

Энэ бригадаhаа тарилга дээрэ хүдэлhэн механизаторнууд В. Ш. Топхоев, Н. Н. Лопсонов, Д. Д. Арбалжинов, В. Н. Дамбаев, хахалалга дээрэ республикын габьяата механизатор М. С. Морхоев, В. В. Ошоров гэгшэд эрхим hайнаар ажаллаа. Эдэнэртэ сеялщигүүдээр залуу хүбүүд Н. Сотников, И. Дамнянов, Л. Аюшеев, Ю. Черепанов гэгшэд хүдэлhэн байна. Хэрбээ машина, тракторнуудайнь эбдэржэ hаатаа hаань, механик Н. З. Маланов мастер-заhабарилагша А. Д. Ларкинов, дежурна автомашинын жолоошон Н. Н. Адушеев гэгшэд саг дары ерэжэ, эбдэрхэйень заhажа үгэнэ.

Совхоздо бүхыдөө 150 гектарта кукуруза, 150 гектарта нэгэ жэлэй ногоон, 370 гектарта силос болгогдохо ороohото ургамалнууд, 20 гектарта куузику, 60 гектарта хартаабха таригдахаар түсэблэгдэнхэй. Тэжээлэйнгээ ургамалнуудые майн 14-hөө тарижа эхилээ. Тус ургамалнуудые ургуулха бригадые хүн зондоо хүндэтэй, ажалдаа дүй дүршэл ехэтэй залуу механизатор Г. Б-Ж. Аюшеев толгойлно. Дээрэ дурсагдагша ургамалнуудаа бригадынхид июниин 1 болотор тарижа дүүргэхээр хараална.

— Мүнөө жэлдэ бидэ шэнэ гуримда орожо, хэзээ хэзээнэйхинhээ эмхитэйгээр хабарай тарилгын хүдэлмэриие ябуулжа байнабди. Гадна ургаса ехые үгэдэг «Комета» сортын шэниисэ, «Сельма» ба «Крупнозерный» сортнуудай обёос гэхэ мэтэнүүдые тарибабди. Гектар бүхэндөө 1 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулбабди. Нугада табан политой, Харбяангуудта зургаан политой севооборот түрүүшынхиеэ нэбтэрүүлбэбди. Тиимэhээ ерэхэ намар, мүн саашанхи жэлнүүдтэшье баян ургаса абаха байхабди, — гэжэ ажахын ахамад агроном И. Б. Базаров бидэндэ хэлээ hэн. Энэ найдалынь хүсэлдэhэй гэхэhээ бэшэ юун байхаб даа.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ- Б. Ж. Саганов, тарилгын агрегадай тракторист В. Ш. Топхоев (дундань) сеялщигүүд Н Б. Сотников, И. П. Дамнянов гэгшэдтэй хөөрэлдэнэ, тарилгын агрегадууд ажал дээрээ.

Авторай фото.

САГ СООНЬ ДҮҮРГЭЭ

Эдэ үдэрнүүдтэ Захааминай районой Цахирай совхозой таряашад ороohото ургамалнуудые тариха хүдэлмэреэ амжалтатай түгэсхэбэ. Эдэнэр мүнөө 425 гектарта ороohото, 100 гектарта тэжээлэй ургамалнуудые тариhан байна.

Тарилга дээрэ Буряадай АССР-эй габьяата механизатор Цыбик Раднаевич Раднаевай, ажахын дүршэлтэй трактористнууд Карл Петрович Базаровай, Даши-Доржо Васильевич Галсановай даадаг агрегадууд шалгаржа гараа. Эдэнэр үдэр бүриингөө даабарине үлүүлэн дүүргэhэн байна. Үрэhэнэй ороohо зөөхэ талаар автомашинын жолоошон Валерий Доржиевич Абидуев ехэл амжалтатай.

Сэбэр паар бэлдэлгэ дээрэ механизаторнууд Владимир Дашеевич Цыренов, Альберт Аюев гэгшэд hайнаар ажаллана.

Тус ажахын таряашад байгша ондо бүхыдөө 1260 гектарта ороohото болон тэжээлэй ургамалнуудые тариха ёhотой. Энэнь недондоойхидо орходоо 20 процентээр ехэ болоно. Мүнөө тэдэнэр тэжээлэй ургамалнуудые тарижа түлэг дунда ябана.

Б. БАТОРОВ.

ШАГНАЛ

Түмэр замай транспортын техническэ дэбжэлтые хүгжөөхэ талаар габьяатай байhанайнь түлөө Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдэ станциин вокзалай начальник Людмила Цивеновна **Дармаевада Буряадай АССР-эй габьяата инженер** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

* * *

Түмэр замай транспортын техническэ дэбжэлтые хүгжөөхэ талаар габьяатай байhанайнь түлөө М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан-Үдын локомотивна депогой слесарь Тихон Иокимович **Павлуцкида Буряадай АССР-эй габьяата ухаалан зохёогшо** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Транспортын талаар габьяатай байhанайнь түлөө Галуута Нуурай локомотивна депогой тепловозой машинист Аркадий Поликарпович **Адамовичта,** Улаан-Үдын вагонно депогой хүдэлмэришэн Нима Дондокович **Банзаракцаевта,** Горхон станциин начальник Зоя Ивановна **Полянскаяда Буряадай АССР-эй транспортын габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Социалис мүрысөөндэ үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаhанайнь түлөө Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Мысовскойн энергоучастогай электромеханик Александр Фёдорович **Дзюба,** түмэр замай транспортын Улаан-Үдын техникумэй заочно отделениие **даагша** Константин Михайлович **Железнов,** М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан-Үдын локомотивна депогой электровозой машинист Даши-Доржо Дондокович **Очиров,** Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин дежурна Василий Никитович **Потехин,** Улаан-Үдын вагонно депогой модошо дархан Михаил Иванович **Рузанов,** Зүүн Сибириин түмэр замай Наушки станциин товарна конторые даагша Антонина Парфеновна **Фуркайло,** машинна 56-дахи станциин начальник Владимир Андреевич **Цой,** Зүүн Сибириин түмэр замай Тельман станциин начальник Дабацырен Цыдендоржиевич **Цыденов,** Галуута Нуурай депогой дежурна Леонид Иванович **Юрковые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаба.

* * *

Олон жэлэй туршада hайнаар ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой таhагай начальнигай орлогшо Гавриил Иванович **Тунгусов** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

* * *

Республикада музейн хэрэг хүгжөөхэ талаар габьяатай байhанайнь түлөө Буряадай гүрэнэй түүхын болон архитектурно-уран hайханай нэгэдэмэл музейн секторые даагша Роза Базаровна **Базарова,** Этнографическа музейн секторые даагша Тамара Владимировна **Гурка,** Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлэлгын музейн секторые даагша Галина Александровна **Обуховада Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

ТАРИЛГААЯА ҮРГЭДХЭХЭ ШУХАЛА

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

Байгша оной хабар урда жэлнүүдэйхинhээ хура бороотойхон байбашье, оройхон болотор хүйтэржэ, олохон ажахынуудта тарилгынь хүдэлмэри уняжагайруулба. Зарим түрүү колхоз, совхозууд машина, техникэеэ бүтээсэтэйгээр хэрэглэжэ, эртынгээ ороohото ургамалнуудые сүм тарижа дүүргэhэн байна. Тиин мүнөө поли дээрэнь шэниисын үнжэгэн заахан дэльбэнүүд бултайжа, булрамхаанай районууд дүүргээ. Түнхэнэй, Хориин, Хяагтын, Улаан-Үдын районуудта иимэ ургамалнууд үшөөл таригдаhаар юм. Тиихэдэ Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Бэшүүрэй, Захааминай районуудай колхоз, совхозууд хара таряа тариха хүдэлмэреэ унжагайруулжа байнад.

Обёос хаа хаанагүй түлэг дундаа таринад. Шэниисэ үнеэдтэ шанартай, шэмэтэй тэжээл бэлэдхэдэг Бэшүүрэй, Загарайн районой механизаторнууд даабаряа 13—27 процентдэ хүргөө. Бусад районуудта hаял эхилэнхэй ябуулагдана.

Эдэ үдэрнүүдтэ хартаабха hуулгаха, овощ, корнеплод, олон жэлэй болон нэгэ жэлэй ногоо, силосэй ургамалнуудые, рапс тариха ажал жэгдэ эхилэнхэй ябуулагдана. Ажахы бүхэнэй механизаторнуудта сагай уларилай эрид хубилжа байhание хараада абажа, тарилгаяа hайн шанартайгаар бүхы заабариин ёhоор үнгэргэхэ эрилтэ табигдана. Газаа хүйтэн байhанhаа уламжалан тарилгынгаа хүдэлмэрине хожомшог эхилhэн районуудта тарилгын агрегадууд hаадгүйгөөр, бүтээсэтэйгээр хүдэлгэгдэхэ ёhотой. Һаядаа түрүүлэн таригдаhан ороohото ургамалнуудай бог бургаг ногоо усадхаха хүдэлмэри эхилхэнь. Тиимэhээ бүхы ажалаа эдэ үдэрнүүдтэ түргэдхэхэhөө гадна тарилгын шанарта онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Илангаяа ажахынуудай мэргэжэлтэд үдэр бүри тарилгын агрегат бүхэнэй хэhэн хүдэлмэриин шанар наринаар хинан шалгажа, элирүүлэгдэhэн дутагдалыень дары усадхаха уялгатай.

гайртал харлаhан таряалангынь ногооржо захаланхай.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин суглуулhан тоо, мэдээнүүдые зэргэсүүлэн харахада, республикымнай районуудта бүхыдөө 329777 гектарта эртын ороohото ургамалнуудай тарилга хэгдэhэн байна. Энэ хугасаа соо ороohото болон буурсагта-ороohото ургамалнуудые тариха түсэб 59 процентдэ, шэниисэ —94, ешмээн—22, гэршүүхэ —2, хара таряан—88, обёос —22 процентдэ хүргэгдөө.

Байгша ондо Хэжэнгын, Захааминай, Сэлэнгын, Хориин районуудай механизаторнууд **шэниисэеэ** хамагhаа урид тарижа дүүргээ. Тиихэдэ таряа ехээр абадаг Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Хяагтын, Бэшүүрэй, Зэдын районуудай ажахынууд шэниисэеэ тарижа дүүргэхэ дүтэлөө. Һүүлэй үедэ ороhон саhанhаа уламжалан Кабанскын, Прибайкалиин, Баргажанай, Хурамхаанай районуудта энэ хүдэлмэринь унжагайруулагдаа.

Ешмээн тариха түсэб хоёр — Хяагтын, Сэлэнгын райондо дүүргэгдэнхэй. Республика дотороо бултанhаа ехээр энэ ургамал таридаг Мухар-Шэбэрэй районой механизаторнууд мүнөө 1831 гектарта тарилга хээд байна. Тиихэдэ Загарайн, Түнхэнэй районуудай механизаторнууд даабаряа хахадhаа үлүүлэнхэй.

Энэ хугасаа соо гансал Хяагтын район 50 гектарта **гэршүүхэ** тарижа, түсэбөө 20 процентдэ хүргэнхэй. Бусад районуудта энэ хүдэлмэринь үшөө эхилээдүй байhаар.

Хара таряа тариха түсэбөө Баргажанай, Загарайн, Хурамхаанай районууд дүүргэжэ ябана... тарижа дүүргэhэн районуудта илангаяа урагшатай. Жэшээлбэл, Захааминай район даабаряа 65 процент бэелүүлээ. Түнхэнэй районой ажахынууд түсэбөө 60 процентдэ хүргэнхэй. Обёосой тарилга илангаяа Зэдын, Яруунын, Хурамхаанай районуудта удаанаар ябуулагдана. Эндэ оройдоол 5—9 процент тарилга хэнхэй.

Республикымнай олохон районууд мүнөө кукуруза тарижа захаланхай. Байгша оной майн 21-нэй мэдээгээр бүхыдөө 3235 гектарта кукуруза таригдаад байна. Фермэ, hүнэй комплекснуудай

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1984 оной майн 21-нэй мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	Эртын ороohото ургамалнууд	Ороohото болон буурсагта ургамал-нууд	Шэниисэ	Хара таряан	Ешмээн	Обёос	Хартаабха
Баргажанай	76	57	85	105	28	16	32
Бэшүүрэй	88	63	96	72	18	17	62
Зэдын	79	51	94	85	16	5	42
Яруунын	46	20	86	74	9	9	—
Загарайн	99,7	77	99,1	103	67	44	41
Захааминай	111	75	100,1	78	42	65	11
Кабанскын	72	53	76	82	46	17	24
Хэжэнгын	91	58	114	81	4	31	—
Хурамхаанай	80	64	82	114	—	6	17
Хяагтын	85	68	96	90	100	17	49
Мухар-Шэбэрэй	76	57	99	73	42	11	53
Прибайкалиин	86	69	86	67	—	46	11
Хойто-Байгалай	32	62	—	—	—	71	—
Сэлэнгын	96	70	103	87	100	36	7
Түнхэнэй	93	74	86	98	70	60	38
Улаан-Үдын	88	77	94	87	43	45	57
Хориин	83	69	102	92	17	29	27
Республика бүхыдөө	83	59	94	88	22	22	42

СТУДЕНТНҮҮД — ЭХЭ ОРОНДОО

АЛМА-АТА. (ТАСС). 1959 ондо зунайнгаа амаралтада гэр байра ба малай байра барихын тула Казахстанай шэнэ газартай нютагуудта ошоhон Москвагай бүлэг студентнүүдэй үүсхэл ороной бүхы дээдэ болон тусхай дунда hургуулинуудта халуунаар дэмжэгдэжэ, hурадаг залуушуулай патриотическа ехэ хүдэлөөн болоо hэн. Жэл бүри нэгэ миллион шахуу хүбүүд, басагад сүлөө сагаа ниитэдэ ашатай туhатай хүдэлмэридэ зорюулдаг байна. Шэнэ газар ашаглалгын 30 жэлдэ, эдиршүүлэй патриотическа хүдэлөөнэй 25 жэлдэ зорюулагдажа, Казахстанай ниислэл хотодо hая нээгдэhэн студентнүүдэй отрядуудта хабаадагшадай бүхэсоюзна слет дээрэ энээн тухай тэмдэглэгдэhэн байна.

Нүхэр К. У. Черненко түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюроhоо бүридэhэн хүндэтэ президиум зоригжолтойгоор hунгагдаа. Камска автомобильна заводой, Красноярска болон Саяно-Шушенска ГЭС-үүдэй, газ дамжуулха Уренгой — Помары — Ужгород гэжэ сорго хоолойн барилгада, ороной бусад шухала барилганудта хабаадана гээд дээдэ hургуулинуудай шабинарай hүлдэ тэмдэгтэ зачетно дэбтэртэ бэшээтэй гэжэ ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. М. Мишинэй элидхэл дотор, хүнүүдэй үгэнүүд дотор онсолон тэмдэглэгдэбэ. Хүдөө ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ студентнүүд ехэ хубитаяа оруулаа. Элүүрые хамгаалгын эмхинүүдтэ, худалдаа наймаанай, хангалгын албанай предприятинуудта, түмэр замай транспортда хүдэлдэг залуушуул олон hайн hайхан хэрэгүүдые бүтээгээ юм.

Дүй дүршэлөө халан абалсаха зуураа, следто хабаадагшад патриотическа хүдэлөөе улам хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүдые хараална. Ажалай ерэхэ семестрhээ эхилжэ, бригадна подрядай гуримаар хүдэлдэг отрядуудай, зохёоhон проектнүүдээ нэбтэрүүлдэг студентнүүдэй коллективүүдэй тоо хараа байса олошорхо байна.

КПСС-эй ЦК-да, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкэдэ эльгээгдэхэ амаршалгын бэшэгые следто хабаадагшад ехэ зоригжолтойгоор баталан абаба.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев следой хүдэлмэридэ хабаадаба.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭГШЭД

«Гусиноозерская шахта	— 132,5 процент
Загарайн карьероуправлени	— 119,9 процент
Сэлэнгын модоной бааза	— 117,7 процент
Ципиканай прииск	— 115,1 процент
«Бурятавторемонт» нэгэдэл	— 114,2 процент
Гусиноозерско леспромхоз	— 111,2 процент
«Байкалрыбпром» нэгэдэл	— 110,3 процент
Онохойн модоной комбинат	— 109,2 процент
«Татарский ключ» карьер	— 108,6 процент
Хурамхаанай леспромхоз	— 107,3 процент
Хяагтын плавико-шпадай рудник	— 107,0 процент
Хоринин леспромхоз	— 106,8 процент
Гадар трикотаж хубсаһанай фабрика	— 106,8 процент
Баргажанай леспромхоз	— 105,7 процент
Сүхын арһанай завод	— 105,3 процент
Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрика	— 104,9 процент
Киномеханическа завод	— 104,7 процент
Һүнэй промышленностиин нэгэдэл	— 104,6 процент
С. М. Кировэй нэрэмжэтэ түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод	— 104,1 процент
Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинат	— 103,5 процент
«Бурятэнерго» управлени	— 103,2 процент
«Теплоприбор» завод	— 102,4 процент

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи

Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын түлөө һанаа зоболго, бүри ондоогоор хэлэбэл, шанга дохёо минутыншье туршада бидэниие орхихо ёһогүй.

(К. У. ЧЕРНЕНКО).

«Гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын түлөө һанаа зоболго... минутыншье туршада бидэниие орхихо ёһогүй. Энэ жэлдэ үзэгдэһэн али бүхы һаатал-гын түлөө, ямар нэгэн дутуу дундын түлөө хэзээ хэзээнэйхиһээ эрилтэ бүри шанга байха ёһотой», — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненко, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984) Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, заһан юм. Бидэ — хоридохи зуун жэлэй асари ехэ барилга — Байгал-Амарай түмэр харгын барилга дээрэ хүдэлжэ байгаа барилгашад — даажа абаһан ажал хэрэгтээ тон харюусалгатайгаар хандажа, гүрэнэй даабари болон абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ, ехэ, багашье объектнүүдые хараалагдаһан болзортонь, эрхим шанартайгаар тушааха гэжэ яһалал оролдодог гээшэбди.

ХҮШЭР ХҮНДЭ КИЛОМЕТРНҮҮД

Манай «Заббамстроймеханизация» трестын хүдэлмэришэд үдэр, недели, һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэхэ гэһэн хүсэл зорилготойгоор социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, һүүлэй жэлнүүдтэ муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйладаг болобо. Трестымнай хүдэлмэришэд автохаргы, түмэр харгын далан бариха тон харюусалгатай хүдэлмэри бэелүүлнэ.

Арбан жэлэй туршада трестымнай хүдэлмэришэд гайхамшаг ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри хээ, хэнэшье. Бидэ Сибириин Ленэ мүрэнэй эрьеһээ Кодарай хаданууд хүрэтэр 920 километр зайда авто-харгы барижа болзорһоонь урид дүүргээ һэмди. Мүнөө энэ харгыгаар үдэр, һүнишье ашаатай машинанууд гүйлгэлдэжэ, БАМ-ай барилгада шухала хэрэгтэй ашаа зөөнэ. Бидэ Шэтын областиин хойто зүгтэ оршодог Сюльбан голой эрье хүрэтэр түмэр харгын далан бариха зорилготойбди. Ганса Буряадай участок дээрэ арбан жэлэй туршада 90 миллион кубометр хайр шорой, шулуу зөөжэ, түмэр харгын далан баряад байнабди. Түрүүшын квартал соо 3 миллион 500 мянган кубометр хайр шорой зөөжэ, даабаряа үлүүлээбди. Январь, февраль һаранууд соо үзэгдөөгүй шанга хүйтэн буугаа һэм шуу. 50—55 градус хүйтэндэшье манай механизаторнууд ажалаа зогсоонгүйгөөр хүдэлжэ, гүрэнэй даабари үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. 138-дахи, 137-дохи, 161-дэхи, 136-дахи оньһожоруулагдамал колоннонуудай коллективүүд Дабаанһаа Витим хүрэтэр түмэр харгын далан барижа, эрхим түрүү ажалаараа шалгарна. Тус колоннонуудай коллективүүд трактор, машинануудаа, экскаваторнуудаа гурбан халаанай туршада ашаглажа даабаряа хододоо үлүүлдэг заншалтай.

Жэшээлхэдэ, оньһожоруулагдамал 136-дахи колонныи хүдэлмэришэд байгша оной түрүүшын квартал соо 400 мянган кубометр хайр шорой зөөхэ аад, үнэн дээрээ 600 мянган кубометр газар түмэр замай далан дээрэ адхажа, барилга хэхэ даабаряа холо үлүүлээ. Трестын захиргаан, партком, профком энэ түйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар баръюулба.

Тус коллектив яагаад иимэ һайн үрэ дүн түйлаба хаб? Нэгэдэхеэр, эндэ ажалай, технологическа журам тон нарииваар сахигдана, хоёрдохёор, энэ колонныи хүдэлмэришэд бүхы ажалаа бригадна подрядай гуримаар дүүргэжэ, оньһон техникээ минутыншье туршада миин байлгангүйгөөр ашаглана. Гурбадахяар, «нэгэн бултанай, булта нэгэнэй түлөө» гэһэн уряа доро эбтэй эетэйгээр бэе бэедээ туһалалсан байжа ажаллана. Тус колонныи эрхимэй эрхим хүдэлмэришэн Р. И. Бареевэй хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив бэшэнэй дундаһаа онсо шалгарна. Эдэнэр халаан бүриингөө даабари 125—130 процент дүүргэдэг заншалтай. Гурбан халаанай туршада барилга хэжэ, ажалайнгаа бүтээсые эридээр дээшэлүүлнэ. Энэ бригадын нэрэ хүндэдэ Улаан туг үргэгдэжэ, үнэтэ бэлэгүүд баръюулагдаа бэлэй. Оньһожоруулагдамал 136-дахи колонныи бэшэшье олон хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа сүм хэрэглэжэ, түйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхана. Эдэнэр Таксимо—Витим—Сюльбан гэһэн габшагай ажалай участок дээрэ 6 километр түмэр харгын далан бариха даабаряа болзорһоонь урид дүүргэжэ, гүрэнэй комиссида һайн сэгнэлтэтэйгээр тушааба.

Оньһожоруулагдамал 138-дахи колонныи коллектив БАМ-ай 773-дахи километрһээ 776-дахи километр хүрэтэр түмэр харгын далан бариха даабаряа болзорһоонь урид дүүргээд, 782-дохи километрһээ 785-дахи километр хүрэтэр барилга хэжэ эхилбэ. Энэ ажалаа майн 15-да дүүргэхэ гэһэн зорилго табяад, хаба шадалаа сүм ажал хэрэгтээ зорюулна. Эдэнэр һара, жэл бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ байдагаараа БАМ-ай барилгашадай дунда мэдээжэ болоһон юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй туршада 13 миллион түхэригэй барилга хэхэ аад, 17 миллион түхэригэй барилга хэһэн байха юм. Тус колонныи коллектив мүнөө байгша оной август һарын түсэбөөр барилга хэнэ. Бүхы ажалаа бригадна подрядай гуримаар дүүргэдэг болонхой. Хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын, ойлгуулалжын хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. «Гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха» гэжэ бүхы коллективээрээ оролдоно.

Манай трестын захиргаан, партком, профком иимэ урагшаа эрмэлзэһэн һанал бодолтой, ажалша түрүү коллективүүдые хододоо дэмжэдэг, шадаха зэргээрээ туһалдаг-шье. Буряадай участогай хүдэлмэришэд гол баазаһаа холо, хүнгэн бэшэ оршон байдалда барилга хэнэ. Эдэнэрэй ажал хэрэгтэ бидэ тон ехэ анхарал хандуулжа, трактор, машинануудые, бульдозернуудые, бэрхэ мэргэжэлтэдые хэрэгтэй сагтань эльгээнэбди.

Мүнөө эндэ манай трестын оньһожоруулагдамал 12 колонныи хүдэлмэришэд барилга хэнэ. Эдэнэй мэдэлдэ 900 автомашина, 120 экскаватор, 300 бульдозер болон бусад техникэ үгтэнхэй. Энэ бүхы оньһон техникые тиимэ боломжотойхоноор ашаглажа шадаад байбал, асари ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Манай механизаторнууд болон хүдэлмэришэд яһалал оролдоно.

Манай трестын коллектив Таксимо — Витим — Сюльбан гэһэн тон габшагай ажалай участок дээрэ барилга хэжэ байна. Бидэнэй оролдосо шадабариһаа БАМ-ай һүүлшын «алтан рельсын» саг болзортоо табигдахань сэхэ дулдыдаха болоно бшуу даа. Али зэргын харюусалгатай хаһа сагай орожо ерээд байһаниинь бидэ сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэрнэбди. Хүдэлмэришэднай БАМ-ай барилгые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлжэ байна. Таксимо станциһаа Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр үдэр, һүнишье ажалаингаа эршые һуладхангүй ажаллана.

Ладья голой эрьеһээ Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр 39 километрэй зайда бидэ үшөө 3 миллион 500 мянган кубометр хайр шорой зөөжэ, түмэр харгын далан бариха даабаряа июлиин 15-да дүүргэхэ даабаритайбди. Оньһожоруулагдамал колоннонуудай хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд, Витим хүрэтэр түмэр харгын далан бариха даабаряа июниин 25-да дүүргэхэ гэһэн уялга абаба. Байгша оной түрүүшын дүрбэн һарын дүн гаргаад үзэхэдэ, хүдэлмэришэднай үгэдөө хүрэхэ дүүрэн арга боломжотой.

Буряадай участок дээрэ барилга хэхэ даабаряа июниин 25-да дүүргэжэ, Шэтын областиин хойто нютагуудта барилга хэжэ эхилхэбди. Коллективэймнай урда тон харюусалгатай зорилго табигданхай. Бидэ БАМ-ай түмэр харгын һүүлшын далан барижа байнабди. Хүдэлмэришэднай Сюльбан шэдар эгээл һүүлшын кубометр хайр шорой түмэр харгын далан дээрэ адхаха эрхэдэ хүртэхын түлэ тэмсэнэ. Хэхэ ажалнай, хараа зорилгомнай аргагүй ехэ. Хэрбээ үнгэрһэн жэл бидэ Буряадай участок дээрэ 11 миллион кубометр хайр шорой зөөһэн байбал, байгша оной арбан һарын туршада 12 миллион кубометр шорой түмэр харгын далан дээрэ адхаха болонобди. Манай алдарта механизаторнууд энэшье даабаряа дүүргэхэ арга шадалтай.

В. ЕВТУШЕНКО,
«Заббамстроймеханизация» трестые эрхилэгшэ.

АЖАЛАЙ ЭРШЭ ШАНГАДХАХА

ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ШЭНЖЭЛЭЛ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй табадахи һара хүсэндөө оробо. Жэлэй түрүүшын хахадай гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын шиидхэхы хаһа. Үнгэрэгшэ дүрбэн һарын дүнгүүдээр баримталан харахада, түрэл Коммунис партиингаа Центральна Комитедэй февралиин, апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, алдарта Майн һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтахые эрмэлзэһэн республикымнай ажалшад яһала амжалтатай һайнаар хүдэлжэ гараа гээд тэмдэглэмээр. Республикын промышленность продукци худалдалгын, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар дүрбэн һарынгаа түсэбүүдые 101,2 процент дүүргэһэн байна. Түсэбһөө гадуур 6,6 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдэжэ худалдагдаа.

Тиигэжэ республика дотор дүрбэн һарын түсэбһөө гадуур 40 миллион киловатт-час электрын, 56 мянган гекалори дулаанай элшэ үйлэдбэрилэгдэһэн, 43 тонно булад шудхагдаһан, 100 киловаттһаа үлүү хүсэтэй 35 электродвигатель бүтээгдэһэн, 8 мянган түхэригэй приборнууд, автомат хэрэгсэлнүүд ба тэдэнэй запчастьнууд, мал ажалай болон тэжээл бэлэдхэлгын 24 мянган түхэригэй машинанууд гаргагдаһан байха юм. Тиихэдэ 246 тонно барилгын түмэр хэрэгсэлнүүд гаргагдажа, 4 тепловоз, 20 трактор, автомашинын 101 ба трактор болон комбайнуудай 73 двигатель заһабарилагдаа. Мүн 50,2 мянган кубометр модон зөөгдэһэн, 19,1 миллион дүрбэлжэн метр картон гаргагдаһан, 4,3 мянган тонно клинкер, 1,3 мянган тонно цемент, 1,7 миллион асбоцементнэ хабтагай (хабтагар шифер) үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудай хүдэлмэриин дүнгүүд мүн лэ баясуулмаар. Дүрбэн һарын түсэбһөө гадуур 5 мянган погонно метр гэхэ гү, али 6 мянган дүрбэлжэн метр ногоон бүд нэхэгдэһэн, 40 тонно нооһон угаагдаһан, 47 мянган гадар трикотаж хубсаһан гаргагдаһан, 1 мянган паар арһан гутал оёгдоһон байха юм. Мүн 34 тонно загаһанай продукци, 308 тонно колбасагай зүйлнүүд, 49 тонно сыр, 1866 тонно сагаан эдеэн, 179 мянган условно баанха консервэ, 493 тонно хилээмэнэй, 980 тонно кондитерска, 17 тонно макароной зүйлнүүд, 374 тонно холимог тэжээл үйлэдбэрилэгдөө.

Тиихэдэ рознично сэнгээрээ 1 миллион 161 мянган түхэригтэ соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын эд бараан гаргагдаһан байна. Тэдэнэй тоодо хубсаһа угаадаг 496 машина, эмаляар хушагдаһан 40 мянган түхэригэй амһарта, 169 мянган түхэригэй мебель гэхэ мэтые тооломоор.

Иимэ амжалта хадаа республикын энергетигүүдэй, шахтёрнуудай, горнягуудай, модошодой, бүд нэхэгшэдэй, эдеэ хоол бэлдэгшэдэй оролдосото ажалаар түйлагдаа гээшэ.

Энэ дурсагдагша хугасаа соо бүтээн гаргагдаһан продукциин хэмжээнһээ гадна тэрэнэй шанарые һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаһан байха юм. Дүрбэн һара соо республикын промышленность 17 миллион 283 мянган түхэригэй эрхим шанарай продукци гаргаа. Тиигэжэ гүрэнэй түсэб 107,9 процент дүүргэгдэһэн байна. Энэнь нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 4,2 процентээр дээшэ. Продукциин шанарай түлөө шанга тэмсэлдэ түрүүлэгшэдэй тоодо «Электромашина», «Теплоприбор», Тимлюйн цементын ба асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводуудые урда мэтэл нэрлэлтэй.

Республикын промышленностиин ниитэ түсэбэй хэды амжалтатай бэелүүлэгдэжэ байгаашье һаань, дутуу дундануд үшөөл олон. Министерствэнүүд болон албан захиргаануудаар абажа харахада, республикын түлишын промышленностиин министерствэ, «Бурятстройматериалы» нэгэдэл түсэбүүдээ дүүргээгүй байна. Жэшээ болгон баримталбал, түлишын промышленностиин министерствын арбан предприятиин гурбаниинь (Дээдэ-Үдын, Сэлэнгын леспромхозууд, Хойто-Байгалай модо бэлэдхэлгын пункт) түсэбөө дүүргэнгүй 69 мянган түхэригэй гээгдэлдэ орошоо. Тиигэжэ тус министерствын ниитэ түсэбэй дүүргэлтэ продукци худалдалгаар 99,94 процент болоо. Харин «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй хоёр предприяти хоюулаа түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Ажалайнь бүтээсэшье эндэ тулюур.

Промышленностиин түсэбэй дүүргэлтые республикын районуудаар абажа харахада, Баргажанай районой, Гусиноозёрск городой предприятинууд гээгдэлдэ оронхой.

Продукци худалдаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбүүдэй дүүргэлтын хажуугаар хэлсээтэ уялгаарга продукци хэрэглэгшэдтэ эльгээхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдадаг болоо. Энэ талаар республикын промышленностиин дүн тулюур. Түсэбэй дүүргэлтэ оройдоол 97,1 процентдэ хүргэгдэнхэй. Энэ түсэбэй дүүргэлтые хойшо татаһан коллективүүдэй тоодо Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай, «Татарский ключ» карьер, «Бурятфермаш», «Забайкаллес», «Бурятмебель», «Буржелезобетон», «Бурятстройматериалы» нэгэдэлнүүд, локомотив-вагон заһабарилгын, шэлэй, Сэлэнгын туршалгын, Элхиин авто-заһабарилгын заводууд, Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрика болон бусадые нэрлэмээр.

Эдэ бүгэдые хараадаа абан, жэлэй түрүүшын хахадай түгэсэтэр гээгдэлһээ заатагүй гараха зорилго олохон предприяти, нэгэдэлнүүдэй үмэнэ табигдана. Тэдэнэй тула ажалша коллективүүд тодорхой хэмжээнүүдые хараалха, эмхидхэлэй, түсэблэлгын хүдэлмэри дары һайжаруулха болоно.

Антонина Егоровна Тумурова Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада 1979 ондо хүдэлхэеэ ерэһэн юм. Тэрэ богонихон сагай туршада дүршэл шадабаритай боложо, һайн шанартай хубсаһа оёжо, нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоо. Тиигэжэ А. Е. Тумуровае хамта ажалладаг нүхэдынь арадай депутадуудай Октябрьска районой Соведэй депутадаар һунгаа бэлэй. Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн 1-нние ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Антонина Егоровна оролсожо, дүрбэн һарынгаа түсэбтэ даабарине амжалтатайгаар дүүргээ һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Е. Тумурова.

Б. ЛОБСАНОВАЙ фото.

УРИДШАЛХА ГЭ… ЭРМЭЛЗЭ…

Хоринин районой Хандагайн леспромхозой Ан… бэлэдхэлгын пунктда, ажалай үдэрэй эхил… ерэхэдэмнай, хүдэлмэришэд конторынгоо газа… хөөрэлдэжэ байба. Контородонь ороходомнай… тын начальник Артем Фролович Быков зах… нёркоёо эхилбэ. Хүдэлмэришэд хүтэлбэрил… ралтайгаар шагнажа, энэ үдэр хэхэ ажалаа…

Энэ модо бэлэдхэлгын пунктын коллектив… оной нэгэдэхи кварталай туршада 3100 куб… бэлэдхэжэ, тэрэнээ зөөжэ гаргаад, түсэб… дүүргээ бэлэй.

Байгша оной түрүүшын дүрбэн һара үн… лөөд байгаа һэн. Хабарай наранай дулаахан… зарай хүрьһэнэй гэдэжэ, үбэлэй «нойрһоо… һэргэжэ эхилээд байгаа. Эндэхи модо бэлэ… лэй хүйтэн һаранудта жэлэйнгээ түсэбэй гор… биинень дүүргэхые оролдоо. Юуб гэхэдэ, үб… һайнаар хюрөөдэгдэнэ, автомашинаар унаг… зөөжэ гаргаха харгы хүрөөд байна ха юм да… үбэлэй үедэ модо ехээр бэлдээд, зөөжэ гарг… шухала хэрэг мүн болоно.

Анаагай модо бэлэдхэлгын пункт районо… предприятинуудай нэгэн гэжэ тоологдодог. Арб… табан жэлэй түсэбтэ даабарине эндэхи ху… яһала гэмгүй бэелүүлжэ эхилһэн юм. Үнгэрэ… жэлэй туршада тэдэнэр түсэбөөр хараалагда… гай ёһоор хүдэлөө. Зүгөөр леспромхозойнго… лэдхэдэг бусад пунктнууд соохоо, тэдэнэр… модоёо ой соохоо өөһэдөө автомашинаар зөө… юм. Модо бэлэдхэхын хажуугаар, тэрэниие зө… ха гэшээ адлил харюусалгатай хэрэг.

Һүүлшын арбаад жэлэй туршада модо ех… дэһэнэй ашаар эндэхи тайгын модон нил… Хандагайн леспромхозой модо бэлэдхэдэг ха… нуудһаа гадна, Дээдэ-Үдын леспромхозой, го… болон бусад предприятинууд эндэ модо бэлэд…

Бидэнэй ерэһэн үдэр Михаил Ефимович … Петр Николаевич Бабинцев гэгшэдэй хүтэлб… модхогдоһон бригаданууд Майла һуурина… тайга соо модо бэлэдхэжэ байба. Эдэ хоёр бри… сэ ехэтэй ажалаараа район дотороо суурха… юм. Тэдэнэр хоорондоо мүрысэн ажалладаг һ… заншалтай болонхой. Ажалаа эмхидхэлгын т… арганууды нэбтэрүүлһэнэй ашаар тус бриг… ришье урагшатайгаар хүдэлнэ. П. Н. Бабин… гойлдог бригада жэлһээ жэлдэ үндэр үрэ… түйладаг. Тиимэһээ районой Хүндэлэлэй самб… дир П. Н. Бабинцевай дүрэ зураг ёһотой һуур… ха юм. Өөрөө Петр Николаевич трактористаар… Гадна ажалда хэрэгтэй хэдэн мэргэжэл адли… даланхай. Өөртөө эрилтэ ехээр табидаг, ажал… технологическа журам нарииваар сахидаг бай… бригадынгаа гэшүүдтэ адлил шанга эрилтэт… дадаг байна ха юм.

Бүри ашаг үрэтэйгөөр, һайнаар хүдэлхын… гадынхид хэдэн звено боложо хубааранха… гэшүүн бүхэн баһал хэдэн мэргэжэл һайнаа… хай. Ямар нэгэ шалтагаанһаа боложо … гараагүй нүхэрэйнгөө ажалыень тэдэнэр хамт… дэг юм.

П. Н. Бабинцевай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи … силий Филатов хюрөөдэгшөөр хүдэлнэ. Тэрэ … мүүжүүлжэ байһан Владимир Потапов туһа… эгсэ хадын ташаланда туха сүлөөгүй модо… байба. Үдэ үнгэржэ байгаашье һаань, хадану… һаа үлэеһэн шэмэрүүн һалхин шэхэ… абана. Тээд тэрэ хоёр хүйтэн һалхиние бал… гүй ха, ехэл соргог хүхюунүүд хүдэлнэ.

Намтай мэндэшэлээд, ямар хэрэгээр ерэһ… дэхэдээ Василий Филатов ажал, нүхэд туха… эхилбэ.

— Хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ э… хойшо ажал хэрэгүүднай урагшатайгаар … Бригададамнай нүхэр ёһоной харилсаан … Бригадымнай гэшүүн бүхэн, даалгагдаһан … рюусалгаяа мэдэрэн, бүхы хаба шадалаа … гэжэл шадабаряа харуулан хүдэлдэг. Парт… декабриин (1983 он), февралиин, апрели… Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдтэ харюу бол… бригада түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсэ … дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн… тээр нэмээжэ хямдаруулха гэһэн зорилго… лүүлгэдэ бүхы арга боломжонуудаа элсүүлж… гэдэхи табан жэлэй шиидхэхы дүрбэдэхи жэ… болон уялгануудые сүм дүүргэхэ гэжэ һанаба… хөөрөөгөө дүүргэжэ, модо хюрөөдэхээ ошо… дүршэл ехэтэй В. Филатовай модо хюрөөдэ… харахадаа энэ эбтэй эетэй бэрхэ коллектив … дүүргэхэ байха гэжэ бишье дотороо һанаа һа… рэй хюрөөдэжэ унагааһан модонууд түргэн… но. Хүдэлмэришэд Леонид Иванов, Сергей По… унагааһан модоной һалаануудые һүхөөр сабш… Бабинцев, И. Старовойтов хоёр тракторнууд… лаануудһаань сэбэрлэгдэһэн нарһануудые доо… хүрэтэр шэрэжэ абаашана. Эндэ А. К. Скворцо… модо ашадаг звеногой хүдэлмэришэд П. Д. Му… Лихоманов, Ю. Л. Гашинов, А. К. Ареблi гэг… лоододог автомашинада эдэ модонуудыень аша…

Коммунист Николай Акимович Ивановой … дэг хоёрдохи звено бабинцевайхидһаа дутуугү… хые оролдоно. Эндэ модо хюрөөдэгшэ Виктор… хүдэлмэришэд, Иван Утин, Александр Ведров… Кузьмин, Александр Тышкилов гэгшэд бүт… гээр хүдэлнэ.

Эндэ байһаар байтарнай ажалай ээлжэтэ … дэнгүй үнгэршэбэ. Энэ үдэрэй даабарине бэ… дай үлүүлэн дүүргэһэн тухай конторын газа… та бэшэгдээтэй сахилгаан бидэндэ харуулаа.

Ажалай, технологическа болон гүрэнэй … наар сахяад, мэргэжэл шадабаряа улам … коллектив дотороо нүхэд ёһоной харилсаа… тэдэнэр байгша онойнгоо түсэб болон уялга… тагүй дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ һанаа…

Г. ГО…
хүдөө …

БҮТЭЭСЭ ЕХЭТ…

Үйлэдбэриин «Бурмясопром» нэгэдэлэй коллектив байгша оной дүрбэн һарын түсэбтэ даабарине сүм бэелүүлһэн тухайгаа майн һайндэрэй урда тээ урма баяртайгаар мэдүүлһэн юм. Тиигэжэ тус нэгэдэлэй коллектив продукци худалдаха түсэб 105,1 процент, колбасагай болон консервэнүүдэй зүйлнүүдые гаргаха түсэбүүдээ тус тустаа 110,3, 113,5 процент бэелүүлһэн байна. Мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 103,8 процент дүүргээ.

Энэ нэгэдэлэй колбасагай зүйлнүүдые гаргадаг гол заводой Константин Анатольевич Хонгоровой даадаг коммунис ажалай бригада 1985 оной янв… тоосоогоор ажал… хай. Бригадаһ… шадабаритай бол… дэлмэришэд бү… гээр ажаллана… бригадна подря… маар гурбадахи… дэлжэ байнхай… хабаадалсаһан … тээр салингаа … абана. К. А. … бригадын гэшүү… Сандуев, С. А. … ский гэгшэд завод… дэлгэрһэн социа… сөөнэй манлайда…

Г. СТ…
нэгэдэлэй …
мүрысөөн…

ЭНДЭ ТЕХНИКЭ «ЭМШЭЛНЭ»

Баргажанай заһабарилгын механическа түбэй мастерскойдо бидэнэй ерэхэдэмнай, гол үйлэдбэриин начальник Михаил Яковлевич Мишуткин угтаа бэлэй.

— Танда юун тухай хөөрэхэбиб даа. Цехүүд соогуур ябажа харая. Хүн зонтой хөөрэлдэгты, — гэжэ М. Я. Мишуткин дурадхаа һэн.

Заһабарилгын механическа энэ түбэй мастерскойн үйлэдбэриин хэрэгүүд муу бэшээр ябуулагдана. ЦРММ-гэй коллектив энэ жэлэйнгээ нэгэдэхи кварталай түсэбые товарна продукци худалдаха талаар 116,3 процент дүүргэһэн юм. Тиигэжэ энэ коллектив товарна продукци худалдаха 3 һарынгаа түсэбые 41 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Мастерскойн заһабарилан хабсаралгын цех. Цехэй бригадир Александр Павлович Сорокин манние ажал хэрэгтэйгээ ба хүн зонтой танилсуулна. Эндэхи заһабарилагшад ойдо модо суглуулан шэрэдэг тракторай рама оньһон машинаар үргөөд, хүдэлмэриингөө газарта табижа байба. Хэдэн минута болоод байхада трактор суглуулагдажа захалаа бэлэй.

— Жэлэй эхинһээ нааша бидэ 28 трактор капитальнаар заһабарилаабди. Игэжэ кварталай түсэб 112 процент дүүргэгдээ. Заһабарилгын шанарта ехэ анхарал хандуулнабди, — гэжэ энэ цехэй бригадирай туһалагша, слесарь Сергей Степанович Лебедев хөөрэнэ.

Мастерской дотор энэ гол цехһээ гадна үшөө мотоор заһабарилха, механическа болон электро-гагнууриин цехүүд бии. Тракторнуудай мотоор заһабарилдаг цех предприятиин гол участок болоно гэхэдэ, алдуу болохогүй. Энэшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, заһабарилагдаһан тракторай мотоорой муугаар хүдэлөө һаа, трактор ойдо гаража шадахагүй байна.

Гурбан һарын туршада энэ цех дотор 54 двигатель капитальнаар заһабарилагдаа. Игэжэ цехэй коллектив нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 135,1 процент дүүргээ. Эндэ түсэбэй ёһоор энэ хугасаада 43 двигатель заһабарилагдахаар хараалагдаһан юм.

Токарь Константин Павлович Шагунов механическа цехэй бригадираар ажаллана. Энэ эбтэй эетэй бишыхан коллектив кварталайнгаа түсэбые 105 процент дүүргээ. Эндэ дүй дүршэлтэй токарьнууд суглараанхай.

Мүлигшэ Виктор Павлович Ковтунай хэдэг хүдэлмэриие тэмдэглэмээр. Энэ нүхэрнай хүдэлмэрсэ һайн мэдэдэг, һайн шанартайгаар дүүргэхые оролдодог гэжэ цехэй бригадир К. П. Шагунов хэлэнэ.

Техникэ заһабарилгада электро-гагнууршадай хубита тон ехэ. Бидэ эндэ гагнууршад Иван Владимирович Черемихин, Анатолий Архипович Крушинский гэгшэдтэй танилсаа бэлэйбди. Тэдэнэр ажалдаа ехэ анхаралтайгаар хандадаг байна. Гагнууршад тракторай элдэб детальнуудые гагнажа шэнэлнэ гээшэ.

Баргажанай ЦРММ-дэ леспромхозуудай ойдо модо бэлэдхэлгэдэ хэрэглэгдэдэг тракторнууд болон модо ашаха машинанууд заһабарилагдана. Эндэхи заһабарилагшадай хүдэлмэриин шанарһаа районой бүхы модо бэлэдхэгшэдэй ажал дулдыдаха байна. Тиимэһээ заһабарилагшад ажалдаа тон харюусалгатайгаар хандана.

— Энэ жэлдэ бидэ ажалаа шэнэ онол аргаар эмхидхэжэ байнабди. Ингэжэ коллективэймнай бүхы бригаданууд хамтын подрядта оруулагдахань. Энэ шэнэ онол арга үйлэдбэридэмнай ехэ ашаа үрэтэй байха юм, — гэжэ гол үйлэдбэриин мастер Л. В. Башарова хэлэнэ.

Г. РИНЧИНО.
Баргажанай-Адаг.

ТҮСЭБӨӨ ДҮҮРГЭЭГҮЙ…

Кондитерска промышленностиин нэгэдэл	74,5
«Бурженезобетон» нэгэдэл	81,8
Загорскын ханын материалнуудай завод	82,1
Хяагтын пиивын завод	88,5
Прибайкалиин лесхоз	91,0
Харанхын холимог тэжээлэй завод	92,7
Хандагатайн леспромхоз	93,9
Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай	94,8
Сэлэнгын туршалгын завод	94,9
Байгалай модоной бааза	95,1
Элхиин авто-заһабарилгын завод	96,5
Шэлэй завод	96,7
Итанцын леспромхоз	99,2

hУРГУУЛИИЕ ХУБИЛГАН ШЭНЭЛЭЛГЭ—БҮГЭДЭ hИИТЫН ХЭРЭГ

БОЛБОСОРОЛ ӨӨДЭ ДҮҮЛИЖЭ...

хатай байхаhаа гадна, үйлэдбэридэ хэрэгтэй гэжэ ойлгосотой ааб даа. Үхибүүд энээниие ойлгодог. Хони үсхэбэрилгын колхозуудта ба совхозуудта хурьгадые тэнжээн харууhалха, нооhо хайшалха, ветеринарно-hэргылэлгын талаар хонидые угааха хүдэлмэринүүдые hургуулиин бригаданууд болон звенонууд бэелүүлдэг юм. Город шадарай нютагуудта hурагшад овощ, хартаабха, тэжээлэй корнеплодуудые тарижа ургуулдаг, хуряадаг, багашуул тугалнуудые харууhалдаг, шубуу үсхэбэрилгын ажахынуудта нугаhанай дальбараануудые тэнжээдэг. Хаа хаанагүй сенажай, силосэй, ногооной витаминна гурилай бэлэдхэлдэ hурагшад эдэбхитэйгээр хабаададаг.

Нёдондо хүдөө нютагуудта ажалай ба амаралтын 182 лагерь хүдэлөө. Тэдэнэй 22-ынь городой үхибүүдтэ зорюулагдан эмхидхэгдэhэн байна. Колхозуудта, совхозуудта, лесничествэнүүдтэ hурагшадай үйлэдбэриин 260 бригада байгуулагдаhан юм.

Эдиршүүл ажал хэжэ «наадаха» дурагүйшэг юм гэжэ практика харуулаа. Ёhотойл хүдэлмэриие тэдэнэр диилэхэшье, дуратайгаар хэхэшье байдаг. Имагтал нёдондо зун тэдэнэр 705 мянган хониной нооhо хайшалаа, 136 мянган хурьгадые гарзада оруулангүй тэнжээгээ, 190 мянган центнер сенаж ба силос, 115 мянган центнер үбhэ, 69 мянган центнер набшаhата тэжээл, 22 мянган центнер ногооной витаминна гурил бэлэдхээ. Тэдэнэр 6 миллион түхэригэй шахуу хүдэлмэри бүтээhэн байна. Бүхы дээрээ үнгэрhэн гурбан зунай туршада ажаллахадаа, hурагшад гүрэндэ 16 миллион түхэригэй шахуу юумэ бүтээhэн габьяатай. Харин эдир үетэнэй сэдьхэл бодолой ургалтые, ажалда дүршэн торниhые юугээр хэмжэлтэйб?

Хүдөө нютагууд тушаа хэлэхэдэ, иимэ. Харин городуудта ба хүдэлмэришэдэй посёлогуудта hургуулиинхидые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлгын хэрэг ямар гээшэб?

hургуулинууд хоорондын hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадуудта, мүн харьяата предприятинуудай цехүүд соо городой hургуулинуудай ахалагша классайхид hуралсалай жэлэй туршада тодорхой үдэрнүүдтэ үйлэдбэриингөө hуралсалые, ажалайнгаа практикые гарадаг болоhоор хэдэн жэл боложо байнхай. Гадна зунай амаралтын үедэ эгээл багань 22 үдэр тэрэнь үргэлжэлдэг ёhотой юм.

hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадууд харьяата предприятинуудтай хэлсээ баталдаг байна. hурагшадые хүдэлмэриин hууринуудаар хангалга, ажал дээрээ аюулгүйе сахилга, салин хүлhэнэй асуудал гэхэ мэтын түлөө хоёр таэhээ адляар харюусаха байhан тушаа хэлсээн соонь хэлэгдэдэг. Автономито республика дотор даб дээрээ hуралсалай-үйлэдбэриин зургаан комбинат хүдэлнэ. Тэдэнэй гурбаниинь Улаан-Үдэдэ юм. Октябрьска районой УПК-да хэшээл гарадаг 9—10-дахи классудай hурагшадые абажа үзэе. Тон бэрхэ багша, эмхидхэлшэ Г. Бутакова тэдэнэй нэгые толгойлдог. Нёдондохи hуралсалай жэлдэ, зундаашье миллион түхэригэй хэрэгтэй продукци эндэ үйлэдбэрилhэн байна.

26 шэглэлэй мэргэжэлнүүдтэ ахалагша классуудай hурагшадые УПК-нууд hургадаг, «мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэhэн конкурснуудые ходо үнгэргэжэ байдаг юм. hуража ябахадаа олоhон мэргэжэлээрээ хүдэлдэг ушар hургуули дүүргэгшэдэй дунда олошоржол байнхай. Жэшээнь, 1982 ондо hургуули дүүргэгшэдэй 25 процентнь hуража ябахадаа шэлэhэн мэргэжэлээрээ хүдэлхэеэ гү, али тэрээгээрээ hурахаяа ошоhон байбал, харин нёдондо тэдэнэй тоо 32 процентдэ хүрөөл даа. Үхибүүдэй зунай практикын удаа колхозуудшье, совхозуудшье, предприятинуудшье, hургуулинуудшье баяртай байдаг. Харин ёhотой ажалда өөhэдыгөө туршажа, коллективнэ хүдэлмэриин баярые амсаhан, оролдолгынгоо түлөө ехэшүүлтэй адли түлөөhэ шан абаhан

үхибүүдшье өөhэдөө сэдьхэлээ хананги байдаг юм.

Нёдондо зун минии нэгэ танил эхэнэр зүбшэл асууба гээшэ: «Юhэдэхи класста hурадаг хүбүүмнай 'стереопроигрыватель абажа үгэгты гэнэ, яалтай гээшэб?» Тэдэндээ иигэжэ хэлээ hэм: «Абаг лэ, зүгөөр өөрынгөө ажалаар өөрөө олоhон мүнгөөрөө ааб даа». Хүбүүн нооhо угаалгын фабрикада хүдэлхэеэ ороо. Тиихэдээ гансаараа бэшэ, харин нэгэ класста хамта hурадаг хүбүүдтэеэ ошоо. Хүбүүн эсэнхэйшье hаа, ехэ hонинтой, халаан бүхэндэ урда урдынхиhаа ехые хэдэг боложо байhандаа урматай гэртээ ерэдэг байгаа; нүхэдэйнгөө шадамар, оролдосотой байhые сэгнэhэн сэгнэлтэнүүд үгэ соонь дуулдаха. hара хахад болоод, хүбүүд барандаа hанаhан юумэнүүдээ худалдажа абаа hэн.

hурагшадай бэелүүлдэг үйлэдбэриин ажалай hайн үрэ дүнтэй байhанда hэжэглэхэ ушар гарадаггүй. Гэбэшье тэдэнэй ажалые эмхидхэхэдээ, бэелүүлhэн хүдэлмэриhөө үхибүүдэй сэдьхэлээ ханадаг, өөhэдынь нюдэндэ, мүн хүн зоной нюдэндэ ажалай өөhэдыень үргэдэг байхын тула бидэ бүхы юумэ хэхэ ёhотойбди. Тэрэнэй тула юун хэрэгтэйб гэхэдэ, hургуулиинхидай хэhэн хүдэлмэри дүүрэн удхатай байха ёhотой.

Манай hанахада, республиканска нэгэдэхи интернат hургуулиин туршалга тон урагшатай байна. Үрэ жэмэсэй гектар хахад саад, огород ба хартаабха тарилгын дүрбэн гектар газар тэрэ hургуулида үгтэнхэй юм. Гахайнуудай өөрын фермэ бии. Үхибүүд үбэлдөө теплицэ соогоо хүдэлжэ, ногоон мангир ургуулдаг. Тэрэнь ноябрьhоо эхилээд, март болотор hургуулиин столоводо оруулагдажа байдаг гээшэ. Март соо помидорой, капустын, сэсэгүүдэй рассада ургуулжа эхилнэ. Апрель соо поли дээрээ үтэгжүүлгэ гаргадаг, малиныенгаа хушалтые абадаг, удаань хартаабхаа таридаг. Интернат hургуулида хүмүүжүүлэгдэжэ байгшад үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада 70 центнер үхэр нюдэ, 90 центнер ранет, 1400 центнер хартаабха, 600 центнер үгэрсэ, 500 центнер капуста, тоо томошогүй ехэ редис, морхооб, укроп ургуулжа хуряаhан байха. Хамhабариин ажахыhаа жэл бүри олдодог олзынь юрэнхы хэмжээн 23—25 мянган түхэригтэ хүрэдэг юм.

Энэ hургуулида нажарай сагта ажалай эмхидхэл hонирхолтой. Өөрынгөө лагерьта үхибүүд имагтал ажалладаг бэшэ, харин туршалгын хүдэлмэри ябуулдаг. Уhалалгын өөрын түхеэрэлгэтэй хадаа бэрхэшээлтэй жэлнүүдтэшье ган гасуурые тэдэнэр амжалтатайгаар дабажа гарадаг. Үхибүүд үсэд нэтэрүүгээр хүдэлдэг, зүгөөр хэмжүүртэйгээр: үглөөгүүр 2 час, үдэртөө мүн лэ тэды соо. Хоровой дуулалгын, хореографиин ба спортын кружогуудта, духовой оркестртэ хабаадан, зохисотойгоор, эдэбхитэйгээр амарха хэрэгтэ бэшэ сагаа гаргана.

hурагшадта үйлэдбэриин ажал хүүлэхэ зуураа хүмүүжүүлгын гол шухала асуудалнуудые шиидхэжэ байдаг бусад жэшээнүүд республика доторнай бии юм. hурагшадай үйлэдбэриин бригадануудые эрхимээр эмхидхэхын түлөө Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ Зэдын ба Хориин районуудай hүүлэй жэлнүүдтэ илажа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнагдаhаниинь гэнтэ тохёолдоhон ушар бэшэ.

hургуулиинхидые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар Хориин ба Зэдын районно партийна организацинуудай хүдэлмэриин дүршэл хадаа партиин обкомдо, автономито республикын Гэгээрэлэй министерствэдэ сорсологдожо байнхай. Тэрэ дүршэлыень педагогическа бүхы коллективүүдтэ, предприятинуудай болон ажахынуудай бүхы коммунистнуудта хүргэхэ гэжэ бидэ эрмэлзэнэбди. Зүгөөр шухалын шухала энэ хэрэгтэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд үсөөн бэшэ. Ямаршье наhанай үхибүүд шадаха зэргээрээ үйлэдбэриин ажалда хабаадаха ёhотой гэhэн эрилтэ hургуулиин реформын гол шэглэлнүүд соо табигдана.

Хүдөө ажахын онсо шэнжэнүүдэй эли hэн тула хүдөө нютагуудта энэ эрилтые бэелүүлхэнь яhала хүнгэн гээшэ. Городто үйлэдбэриин ажалда даб дээрээ 9—10-дахи классудай hурагшад хабаададаг гээшэ, харин бага наhанай үхибүүхэдүүд юушье хэдэггүй шахуу.

hургуулиие хубилган шэнэлэлгэ хадаа бүгэдэ hиитын хэрэг. Үйлэдбэрилэгшэдhөө, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдhөө, нютагай Соведүүдhээ эндэ олон юумэн дулдыдаха. Хэхэ хүдэлмэри ехэ байна, харин тэрэниие партийна организацинууд, партиин обком ударидаха уялгатай. Район бүхэн тушаа, hургуули бүхэн тушаа тодорхой хэмжээнүүдые мүнөө хараалжа байнабди, hургуули тушаа анхарал оролдолго гаргаха хэрэгтэ предприятинуудай ба эмхи зургаануудай хабаадаха талаар даабаринуудыень элирүүлнэбди.

hургуулинуудай үйлэдбэриин ажалда хабаадагшадые үргэдхэхын тула hуралсалай-үйлэдбэриин комбинадуудай, предприятинуудта hуралсалай цехүүдэй, колхозуудта ба совхозуудта hурагшадай үйлэдбэриин бригадануудай тооё имагтал олошоруулха хэрэгтэй бэшэ юм. Шухалань гэхэдэ, бүхы ажахышадай анхаралые hургуулиин эрилтэнүүд тээшэ эрид залан шэглүүлхэ, түрэлхидэй ба багшанарай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Бидэнэй hанахада, багшанарые өөhэдыень үйлэдбэридэ яажа дүтэлүүлхэб, hургуулиин ажалай багшанарай, үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудай кадрнуудые яажа hайжаруулхаб гэжэ бодожо үзэхэ байгаа.

hургуулида ном заалгые үйлэдбэриин ажалтай нягтаар хабсарган ниилүүлhэн ушартал ургажа ябаа үетэн гражданска болбосорол тээшэ хүгжэн тэгүүлдэг, оронойнгоо эзэн байhан үүргэеэ залуу хүн бүхэн ойлгохо болодог. Хүмүүжүүлгын шухала энэ захяа заабариие бэелүүлхын тула бидэ — коммунистнууд хүсэ шадалаа гамнахагүйбди.

А. БАДИЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой секретарь.

(«Правда» газетын майн 25-най номерhоо абтаба).
Улаан-Үдэ.

СТУДЕНЧЕСКЭ БИЛЕТ АБАХА ЭРХЭ

1984 ондо дээдэ hургуулинуудта студентнэрые абаха дүримые СССР-эй Дээдэ ба тусхай дунда hуралсалай министерство батална. Тэрээн соо оруулагдаhан нэмэлтэнүүд юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдhээ үндэhэлэн гараhан зорилгонуудые элирхэйлэн харуулна гэжэ СССР-эй Дээдэ hургуулинуудай министерствэдэ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэhэн байгаа.

Шэнэ дүримүүд багшанар болон үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудые бэлдэдэг дээдэ hургуулинуудта ороход залуушуулые hайнаар шэлэжэ абаха арга олгохо юм. hургуулинуудай тусхай дунда hургуулинуудай ба техническэ мэргэжэлэй училищинуудай багшанарай соведүүдэй, арадай гэгээрэлэй органуудай, ажалша коллективүүдэй, комсомолой комитедүүдэй дурадхалаар эдэ дээдэ hургуулинуудта эльгээгдэhэн хүнүүд лэ багшанарай институдуудта, университедүүдэй багшанарые бэлдэдэг отделенинүүдтэ гү, али факультедүүдтэ түбхын түрүүлэн оруулагдаха эрхэтэй.

Техническэ мэргэжэлэй училищинуудай багшанарые бэлдэдэг дээдэ hургуулинуудай факультедүүд тусхай дунда hургуулинуудые, техническэ мэргэжэлэй училищинуудые дүүргэгшэдые, мүн үйлэдбэриин мэргэжэлтэй ба багшын хүдэлмэридэ дадал шадабаритай хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй залуушуулые, сэрэгэй албанhаа табигдагшадые абаха зэргэтэй.

Багшын дунда эрдэмтэй, нэгэ жэлhээ бага бэшэ саг соо багшаар хүдэлhэн хүнүүдтэ, хүмүүжүүлэгшэдтэ, үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудта хүнгэлэлтэ олгогдонхой. Арадай гэгээрэлэй ба техническэ мэргэжэлэй hуралсалай органуудай эльгээлтээр тэдэнэр шалгалтын дүнгүүдээр бэшэ, харин хөөрэлдөө хэhэнэй үндэhөөр багшанарые, үйлэдбэриин hуралсалай мастернуудые бэлдэдэг дээдэ hургуулинуудта үйлэдбэриhөө таhалгаряагүйгөөр hурахаар абтаха байна.

Шэнэ дүримэй ёhоор дээдэ hургуулинуудта абахадаа, дунда hургуули дүүргэhэн тухай документын дундуур баллые хараада абаха тухай гүрим болюулагдана. Энээнhээ хойшо оролгын шалгалтанууд дээрэ абитуриентнүүдэй абаhан сэгнэлтэнүүдые хараада абажа, конкурс үнгэргэхэ.

Урда урдын жэлнүүдтэл адли, дунда hургуули дүүргэхэдээ алтан гү, али мүнгэн медаляар шагнагдагшад, шалгарhанай тэмдэгтэй диплом абаhан тусхай дунда hургуулинуудые, техническэ мэргэжэлэй училищинуудые дүүргэгшэд дээдэ hургуулиин тодорхойлhон нэгэл шалгалта бариха байна. Тэрэниие «таба» гэhэн сэгнэлтэтэйгээр барибал, абитуриент оролгын бусад шалгалтануудые барилгаhаа сүлөөлэгдэхэ, харин «дүрбэ» гү, али «гурба» гэhэн сэгнэлтэнүүдые абаа hаа, бүхы предмедүүдээр шалгалта бариха юм.

Металлургическа, ашагта малтамал шанаржуулгын ба нефть болбосоруулгын промышленностиин, барилгын, транспортын, хүдөө ажахын ба бусад гол hалбаринуудай хоморой шухаг мэргэжэл шудалхые хүсэhэн медалистнууд, отличнигууд шалгалта барингүй, орохо аргатай.

Дунда hургуули дүүргэhэн тухай документ соогоо имагтал hайн, эрхим сэгнэлтэнүүдтэй хүнүүд хоёр шалгалта бариха байна. Юhэнөө бага бэшэ балл абаhан абитуриент студентнэрэй тоодо оруулагдаха. Хэрбээ хоёр предмедээр шалгалта барихадаа, наймаhаа үсөөн бэшэ балл абаhан хүнүүд саашадаа шалгалта барихагүй байна.

Шэнэ дүрим тусхай дунда ба техническэ мэргэжэлэй hургуулинуудые дүүргэhэн залуушуулай мэргэжэлэй бэлэдхэлые хараада абахыень шалгалтын комиссинуудые баадхаха юм. Тэдэниие дүүргэхэдээ шалгарhанай тэмдэгтэй диплом абаhан гү, али тогтоогдоhон болзорто мэргэжэлээрээ хүдэлhэн хүнүүдтэ конкурсhоо гадуур дүтэрхы мэргэжэлээрээ дээдэ hургуулинуудта орохо эрхэ олгогдоно.

ҮНДЭРӨӨР СЭГНЭГДЭНЭ

хүн зон эгээл ехээр захидаг.

Наймаалагшад Зоя Лаврентьевна Аверина, Аграфена Иосифовна Рябова, комсомолка Рая Шарипова гэгшэдэй хүдэлмэри тухай худалдан абагшад магтаал hайшаалай үгэнүүдые хэлэдэг. Худалдан абагшадта ямар юумэнэй ехээр хэрэгтэй байhаниинь эндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй хараада абтана. Худалдаа наймаанай таарамжатай онол арга—уридшалhан захилнуудые абалга үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болонхой. Тэмдэглэмээр юумэн гэхэдэ, бүхы наймаалагшад худалдан абагшадта налгай зохидоор хандадаг, эдэнэй хэрэгтэй юумэеэ шэлэн абахада туhалхаар бэлэн байдаг.

Р. БАЛДАНОВ.

ХАРАГШЫН hАНАМЖА

МАЙНГАА ЭХИНДЭ

hэжэглэнгүй этигэмээр. Юуб гэхэдэ, автор өөрын бэлиг шадабариин уран аргаар үнэншэмэ образуудые найруулна бшуу. Энэ хэлэгшэмнай зурагуудтань хайшан гэжэ, яажа харагданаб гэhэн асуудалда саашань харюусая. Жэшээлхэдэ, «Үрэмдэгшэд» гэhэн бүтээл дээрэ тогтоёбди. Хангил хабсагайе түнхижэ байhан хэдэн хүдэлмэришэд. Тэдэнэр бултадаа туха сүлөөгүй хүдэлнэ. Үрэмдэгшэдэй каскаhаа гараhан элшые диилэхэеэ hаhан мэтээр бутаран тараhан тооhон, хатуу шэрүүнээр ёрбойhон шулуун хана... Гэбэшье байгаалиин хүсые диилэжэ байhан хүдэр, шамбай хүдэлмэришэн хүбүүд ажалай халуун охиндо абтаад, хүдэлжэл байна. Тэдэнэр урагшаа нэнгэжэ, үрэмдэлгынгөө зэмсэг шангаар даранхай. Шулуун түгдэрэн унажал байна, тооhон манатана. Теэд БАМ-ай барилгашад зориг түгэлдэрөөр урагшаа дабшана. Иимэ баатар хүнүүд ямаршье хада хабсагай нүхэлэн гаража шадаха гэhэн найдал энэ зураг хаража байхада түрөөдхихэ юм. Тиимэ. Үнэхөөрөөшье, тиимэ.

Мүн «Эхин» гэhэн бүтээл тушаа нэгэ хэдэн үгэ хэлэлтэй. Хоёр хүдэр хүбүүд, нэгэ басаган далайн эрьедэ харагшад тээшэ нюргаараа байhаар зурагданхай. Тээ саана хабсагай, шулуун эрье. Сахали шубууд далай дээгүүр ниидэнэ, тэнгэри бүрхэг. Байгаалиин шэг шарай ехэ hүрөөтэй. Зүбөөр эдэ гурбан залуушуулай эндэ ёhотой эзэн боложо ерэhые хараhаар яэ ойлгонобди. Тэдэнэй тэгэн дунда зогсоhон гүжэгэр томо, шираг бэетэй хүбүүнэй хубсаhанай ара нюрган дээрэ «БАМ-74» гэhэн үгэнүүд бэшээтэй. Энэ хүн Байгалай эрье дээрэ бата найдамтайгаар зогсожо байhаар харуулагданхай. Гол герой юун тухайб даа бодомжолно хэбэртэй. Хоёр нүхэдынь нюдэеэ сабшахаяа болёод, хабсагай худар харана. Ямар бэ даа hонин юумэн дайралдаа ха гээд таамаар. Эдэнэр гурбуулан энэ дайдые шэнэдхэн хубилгажа эхилhэн түрүүшүүлэй түлөөлэгшэд мүн.

Мүнөө Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ музейдэ Буряадай уран зураашадай съездэ зорюулагдажа хэгдэhэн выставкын экспонадууд дэлгэгдэнхэй. Тэдэнэй дунда Б. Тайсаевай дээрэ нэрлэhэн бүтээлнүүд бии. Үшөө тиихэдэ «БАМ» гэhэн булэг зурагууд таа үшөө нэмэлтэ хэбэ. Тэдэнь уhан шэрээр зурагданхай. Тиимэhээ эндэ залуу графигай зохёохы хүдэлмэриин иимэ аргые шадамараар хэрэглэдэг байhые тэмдэглэлтэй.

Хэнэйшье мэдэhээр, уhан шэрэ гээшые өөрынгөө хүсэндэ оруулжа «хазаарлаха» ябадал, хүнгэн бэшэ хэрэг мүн. Гэбэшье Баяр Тайсаев зурагай энэ хүндэ аргын оньhые таанхай, шадамараар хэрэглэдэг байна гээд онсолоотой. Уhан шэрээр бүтээhэн гурбан зурагын «Съездhээ съезд хүрэтэр» гэhэн выставкэдэ табигдаа. Тэдэнь «Тоннель руу оролго» (1984 он), «Хүмэриhэн тэргэ үргэлгэ» (1983 он), «Нижнеангарскhаа Северобайкальск хүрэтэр» (1984 он) гэhэн бүтээлнүүд болоно.

«Тоннель руу оролго» гэhэн зурагтань тогтоёбди. Хабсагайн сээжэ руу сүмэрэн ороhон нүхэн. Зурагай эгээн шааада захада харабтар, боро газарлиг үнгэ саашаа ябаха бүрэ ягаара ягаарhаар улаарна. Тоннелиин саада захада зайн гал яларан сагаарна. Ажалдаа ошожо ябаhан хэдэн хүдэлмэришэниие харанабди.

Автор эдэ гурбан зурагтаа улаан үнгэ шадамараар хэрэглээ гээд хэлэхэ шухала. Тиигэжэ хүсэтэй, дулаан үнгын ульhаар ажалай охиие найруулан харуулжа шадаа. Энэ ушар хадаа графигай уhан шэрээр hайн бүтээлнүүдые зуража шадаха байhые эли бодоор гэршэлнэ.

Баяр Тайсаев БАМ-ай барилга тухай хэдэн hайн бүтээлнүүдые зураба. Зохёохы замай эхин. Дуунайнгаа хүсэ шадалые саашадань улам шангадхаха, уран бэлигээ хурсадхаха зорилгонь бү мохог, үе сагаа магтан дуулаг гээд хөөрөөгөө түгэсхэе.

Д-Р. ДАМБАЕВ,
журналист.

ТАСС ХИЛЫН САА НАhАА

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ХЭРЭГЫЕ ХАМГААЛХА

Империализмын ээрхэг түримхэй hанаашалгануудые таhалдуулха, дайн байлдаае зайсуулан сараха, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын хэрэгые хамгаалха зорилготойгоор Советскэ Союз эб найрамдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ стратегическэ хараа шэглэлтэй байhанаа батална, ажал ябуулгаяа эдэбхижүүлхыень мүнөө үеын түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые уряална гэжэ совет-корейн хөөрэлдөөнүүд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненко болон ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сенэй хэлэhэн үгэнүүд тушаа элдэб оронуудай олониитэ, хэблэл тэмдэглэнэ.

КНДР-эй партийно-гүрэнэй делегациин хани ёhоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэлгэ, нүхэд К. У. Черненко болон Ким Ир Сенэй хэлэhэн үгэнүүд КНДР-эй олониитэдэ мэдээсэлнүүдые далгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй гол анхаралда байhаар. Нүхэр Ким Ир Сен түрүүтэй КНДР-эй делегациин албанай хэрэгээр СССР-тэ ерэлгэ, хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд — эдэ бүгэдэ социалис интернационализмын гол ёhонуудаар совет болон, корей арадуудай хани барисаае, харилсаа холбооё саашадань бэхижүүлхэ замда шэнэ шата болохо байна гэжэ **«Нодон синмун»** газетэ тэмдэглэнэ. Азиин эб найрамдалай түби болохыень Советскэ Союз, КНДР-тэл адли, үнэн зүрхэнhөө хүсэнэ, Алас-Дурна зүгтэхи, бүхы Ази түбидэхи сэрэгэй түгшүүрилые hуларуулха нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абахын түлөө шууд сэхээр тэмсэнэ. Азиин хэрэгүүдтэ Советскэ Союзай иимээр хандалга хадаа эб найрамдалай ба арадуудай хани барисаанай ленинскэ политикын бодото тодорхой бэелэл мүн.

Урда Корейhээ американ сэрэгүүдые гаргахын, Корейе эбэй ёhоор нэгэдүүлхын түлөө корей арадай үнэн зүб тэмсэлые совет хүнүүд эдэбхитэйгээр дэмжэнэ.

Сэрэгэй-стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу hүргэхые оролдодог, США-гай захиргаанай ба НАТО-гай зонхилхы бүлэгөөрхидэй ээрхэг түримхэй политикые Советскэ Союз болон КНДР эрид шууд буруушаана гэжэ Чехословакиин **«Руде право»** батална. Империализмын тон аюултай политикын харгыень хаахын, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохын, арадуудта амгалан тайбан байдал хангахын тула СССР гол хүсэлэл оролдолгонуудаа гаргана.

Ази түбидэ США олон сэрэгэй баазануудтай, опорно пунктнуудтай юм. Тэдэнэй харата ябуулганууд Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай, мүн Ази түбидэхи, Номгон далайн оршондохи социалис бэшэ, гүрэнүүдэй аюулгүй байдалда уршаг тойбо татаха байна гэжэ Делиин **«Индиан экспресс»** газетэ тэмдэглэнэ.

К. У. Черненкын хэлэhэн үгэдэ Японду ехэ анхарлаа хандуулбад. Японой милитаризмые hэргээхэ, Вашингтон—Токио—Сеул гэhэн сэрэгэй бүлэглэл байгуулха гэhэн империалистнуудай hэдэлгэнүүдтэ совет хүтэлбэрилэгшэ гол анхаралаа хандуулба гэжэ **Японой газетэнүүд** бэшэнэ. Япон милитаризмые hэргээлгэ, бэхижүүлгэ Ази түбидэхи байдалые улам түгшүүрилтэй болгохо байна гэжэ Москва тоолоно гээд **«Токио синмун»** газетэ мэдээсэнэ.

Ази түбидэхи байдалые шахардуу шанга болголгодо, «хубаагаад, эзэмдэн зонхило» гэhэн гол ёhоной политика энэ райондо бэелүүлгэдэ США гэмтэй гэжэ Австралиин **«Канберра таймс»** газетэ тэмдэглэнэ. Манай үе сагга империалистнууд арадуудай эб ээ таhалха, нэгэ нэгэндэнь зүрюу харшаар түхирха ябуулгаяа үргэлжэлүүлжэ байhаар гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ хэлэбэ.

Вашингтон—Токио—Сеул гэhэн сэрэгэй бүлэглэлые байгуулха hэдэлгэнүүд тон аюултай байна гээд Советскэ Союз тэмдэглэнэ гэжэ Шри Ланкагай **«Айлэнд»** газетэ батална. Ази түбидэ дайн дажар үүдхэхэ талаар США-гай бэелүүлжэ байhан политика тус районой арадуудай аюулгүй байдалда ехэ уршаг тойбо татана гэжэ Москвада тэмдэглэнэ.

Японие «шэнгээгдэдэггүй авианосец» болгохые hэдэжэ байhанайнь түлөө совет хүтэлбэрилэгшэ Вашингтониие буруушаан шүүмжэлбэ гэжэ Англиин **«Гардиан»** газетэ батална.

Гансал экономическа бэшэ, харин уласхоорондын ажал ябуулгын талаар СССР-эй ба КНДР-эй хоорондохи харилсаа холбооё үргэдхэхын түлөө К. У. Черненко hанамжаяа мэдүүлбэ гээд Франциин **«Монд»** газетэ бэшэнэ Демократическа үндэhэ hуури дээрэ, Урда Корейhээ американ сэрэгүүдые гаргаhанай ашаар, эбэй ёhоор Корейе нэгэдүүлхын түлөө Советскэ Союз тэмсэнэ.

ВЕНЭДЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВЕНЭ. Түбэй Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые адли тэгшээр хороохо тухай 19 гүрэнэй түлөөлэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдэй ээлжээтэ шата эндэ боложо байна.

ГДР-эй делегациие хүтэлбэрилэгшэ А. Виланд пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, уласхоорондын түгшүүрилэй, гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадагшадай хоорондохи этигэл найдалые таhалдуулhанай түлөө США болон НАТО-гай талаар тэдэнэй союзнигууд харюусалгатай байна гэжэ тэмдэглээ. Буу зэбсэгүүдые, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые зогсоолго, дэлхэй дээрэхи байдалые гуримшуулга Варшавска Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй тодорхой дурадхалнуудые бэелүүлхэ арга олгохо байна. Гэбэшье эдэ бүхы дурадхалнуудтань, үүсхэлнүүдтэнь баруунай оронууд бүтэмжэтэй hайн харюу үгэнэгүй.

Америкын Холбоото Штадуудта 2,5 миллион хүн гэргүй юм. Гэргүйшүүлэй дунда эхэнэрнүүд, залуушуул жэлhээ жэлдэ олошоржо.

«Юнайтед Стейтс ньюс энд уорлд рипорт» журналhаа абтаhан зураг дээрэ Сан-Францискын гэргүй эхэнэрнүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

США-гай ЭКОНОМИЧЕСКА БА ФИНАНСЫН ПОЛИТИКЫЕ БУРУУШААЛГА

ВЕНЭ. Баруун Европын оронуудта ехэ гарза хохидол ушаруулжа байhан США-гай мүнөөнэй захиргаанай экономическа ба финансын политикые эрид буруушаан шүүмжэлжэ байhанаа Австриин урдын канцлер Б. Крайский мэдүүлбэ.

Президент Р. Рейганэй бэелүүлжэ байhан экономическа политика «Баруун Европын оронуудта хүдэлмэригүйшүүлэй тооё олошоруулгын гол шалтагаануудай нэгэниинь болоно» гэжэ тэрэ Баруун Германиин «Нойе прессе» газетэдэ интервью үгэхэдөө тэмдэглээ. США-гай долларой үнэтэ сэнтэй байлга Баруун Европын гүрэнүүдэй экономикодо ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ИОРК. Персидскэ тохойн оршондохи түгшүүрилтэй байдалые ООН-ой Аюулгүйн Совет зүбшэн хэлсэжэ захалба. hүүлэй үдэрнүүдтэ энэ районнис буудаhан, хэдэн танкернууд болон худалдаа наймаанай бусад суднанууд шэнгээгдэhэн гү, али гэмтээгдэhэн байгаа.

Бахрейнэй, Кувейдэй, Оманай, Катарай, Саудовска Аравиин, Нэгэдэмэл Араб Эмиратуудай правительствануудай гуйлтаар Аюулгүйн Совет зарлагдаба. Персидскэ тохойдохи байдалай орёо түгшүүрилтэй бололго бүхы энэ районлохи байдалые шахардуу шанга, тогтууригүй болгохо, уласхоорондын амгалан тайбан байдалда ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулха байна гэжэ эдэ оронууд hанаагаа зобоно.

Персидскэ тохойн оршондо сэрэгүүдээ үргэдхэхэ зорилготойгоор Холбоото Штадуудай Иран—Ирагай хёморoo зүришэлдөөе үргэдхэжэ байhан ушарынь уласхоорондын олониитын зүрхэ сэдьхэлыень хүдэлгэнэ. Энэ райондо сэрэгэй хамааралсалга хэхын тула Вашингтон таарамжатай зохид үндэhэ hуури байгуулхые бэлдэнэ.

АМГАЛАН ТАЙБАН ХАРИЛСААГАА ХҮГЖӨӨХЭ

ВАШИНГТОН. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Уставай гол ёhонуудые бүхы оронууд наринаар сахиха шухала гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр онсолон зааба.

Дайнай аюулhаа дэлхэйе аршалан абархын, хани хүршэ ёhоной, арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёhоор шиидхэлгын, хүсэ хэрэглэхэгүй гэhэн гол ёhонуудта үндэhэлдэг уласхоорондын харилсаа холбоо тогтоохын тула ООН нэн түрүүн эмхидхэгдэн байгуулагдаа hэн гэжэ Джонс Гопкинс университедэй уласхоорондын асуудалнуудые шэнжэлдэг hургуулида үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. «Бодото байдалай тэрэнэй соносхоhон уг зорилгонуудhаа яаха аргагүй холо байhан тухай хэлэhэнэй хэрэгтэй юм аал»,— гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь мэдүүлбэ.

«Имагтал эб найрамдал хадаа ООН-ниие байгуулха талаар хүн түрэлтэниие урмашуулан зоригжуулhан гол зорилгонь байгаа,— гэжэ Х. Перес де Куэльяр хэлэбэ.— Ямаршье эрхэ байдалда сэрэгэй ябуулгануудые үүдхэдэг правительство тэдэнэй туhаламжаар национальна зорилгонуудаа бэелүүлжэ шадахагүй байна гэжэ hананаб».

ҮСЭГЭЛДЭР—ХИЛЫН ХАРУУЛШАНАЙ ҮДЭР

ЭСЭГЭ ОРОНОЙМНАЙ БАТА НАЙДАМТАЙ ХАРУУЛ

Хилын харуулай сэрэгэй 66-дахи ой оронноймнай хүгжэлтэ, дабшалтын шэнэ үе сагта тэмдэглэгдэжэ байна. Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро совет араднай КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Эхэ оромнай социальна хүгжэлтын замаар бата найдамтайгаар дабшана, тэрэнэй экономическа ба оборонно хүсэ шадалынь улам ургана, уласхоорондын байдалда нэрэ хүндэнь дээшэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ оронноймнай ниитэ-политическэ ажабайдалда элсүүлхы түйлай ехэ хүсэтэйгөөр нүлөөлһэн байна. Тэрэ шиидхэбэри ба үгэ доторнь хүсэн түгэс социализмые саашадань шэнэлэн хүгжөөлгын, тэрэнэй зохёон байгуулха арга боломжонуудые гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулгын арга замууд тодорхойлогдоһон байха юм.

Хүсэн түгэс социализмын эрхэ байдалда хилын харуулшадай хэдэг хүдэлмэри социальна уг зорилгоороо бусад ажалтай нэгэ адли болоно. Гэбэшье энэ албан социальна харюусалгын айхабтар үндэр хэмжээтэй, тон шанга эрхэ түлөөлэлгэтэй байһаараа, аюулта ушаралтай саг үргэлжэ холбоотой дээрэһээ моральна үндэр мэдэрэлэй эрилтэтэй байһаараа онсо шалгардаг гээшэ. «СССР-эй гүрэнэй хилэ» гэһэн үгэнүүд дотор баатаршалга, шэн зориг гэһэн, Эхэ оронноймнай нангин хилые дайсанда хэһээлтэгүйгөөр дабуулхагүй гэһэн ойлгомжонууд шэрээгдэнхэй юм.

1918 оной майн 28-да багша Ленинэй гараа табиһан Декредээр байгуулагдаһан, Коммунис партяар хүмүүжүүлэгдэһэн хилын харуулай сэрэг Совет гүрэнэй байгуулагдаһан ба хүгжөөгдэһэн бүхы шатануудта онсо шухала зорилгонуудые дүүргэжэ байна. Революцида эсэргүү ябуулгануудые усадхалгада, Дунда Азидахи басмачуудай хүдэлөөе даралгада хилын харуулшад эгээл эдэбхитэйгээр хабаадаһан, гадаадаһаа дайсанай тагнуулай нэбтэрэн оролгодо хаалта табидаг байһан. Дайсанай сэрэгэй частьнуудтай болоһон тулалдаануудта тэдэнэр СССР-эй аюулгүйе хамгаалгада хубитаяа һаала ехээр оруулһан гээшэ.

1941 оной июнь һарада имагтал хилын харуулшад Гитлерэй сэрэгэй добтолгын урдаһаа түрүүлэн бодоһон. Совет Армиин частьнуудтай хамта тэдэнэр Смоленск шадар дайсанай урдаһаа үсэд нэтэрүүгээд, баатар зоригтойгоор тулалдаа, Москва болон Ленинградые, Одесса ба Севастополиие хамгаалалсаа, гал дүлөөр соробхилһон Сталинградай, Курскын дүхэригэй байлдаануудта оролсоо, добтолхы хэдэн олон операцинуудта хабаадаа, дайлаадажа байһан арминуудай ара талые бата найдамтайгаар харууһалһан, Будапешт ба Веные сүлөөлхын түлөө шанга тулалдаануудта, Берлиниие абалгада хабаадалсаһан байна. Империалис Японтой болоһон дайнай үедэ Аласдурнын хилын харуулшад бага бэшэ баатаршалга харуулһан байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түйлаһан асари ехэ илалтын дүшэн жэлэй ойдо бэлдэлгэ энэ он онсо һуури эзэлнэ. 1944 оной мартын 20-до Украинска 2-дохи фронтын сэрэгүүд Прут голоор зурыһан гүрэнэй хилэдэ хүрэһэн юм. Улаан Армиин частьнуудтай хамта хилын харуулай 24-дэхи полк дайнай урда тээ гүрэнэй хилын харуулда байһан өөһэдынгөө участогта хүрэжэ ерэһэн. Тэрэл жэлдэ Агууехэ Октябриин 27-дохи ой болотор гүрэнэймнай хилэ Баренцева далайһаа эхилээд Хара далай хүрэтэр совет хилын харуулшадай хиналта доро абтаа һэн.

Фашис Германиие ба милитарис Япониие бута сохилго хилын харуулай сэрэгэй дайшалхы ба оперативна албанай ажал ябуулгые Эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэһэн байха. Хилын харуулай аяар 17 мянга шахуу сэрэгшэд орден ба медальнуудаар шагнагдаһан, тэдэнэй 250-һаа дээшэнь Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Хилын харуулай албанай хэдэн арбан частьнууд орденуудаар шагнагдаһан, хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэн гээшэ. Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа үгэһэн баатар сэрэгшэд Алексей Лопатинай, Виктор Усовай, Федор Моринной, Андрей Кижеватовай, Александр Сивачевой, Василий Петровой ба бусад олоной нэрэнүүдээр хилын харуулай сэрэгэй эрхим заставанууд алдаршанхай.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр империалис гүрэнүүдэй засаг баригшад социалис оронуудта эсэргүү тагнуул болон харата ябуулгаяа үргэдхэжэ ороо. Гол ябуулгань Советскэ Союзда сэхэ шэглүүлэгдэһэн. Уласхоорондын орёо бэрхэшээлтэ байдалые хараада абан, Коммунис партимнай дайсанай урдаһаа хилээ бүхөөр хааха, хилын харуулай шэнэ участогуудые эмхидхэн бэхижүүлхэ, хариин гүрэнүүдэй тагнуулай онол аргануудые, тактикые саг үргэлжэ шэнжэлжэ байха зорилго хилын харуулшадай урда табиһан байха юм. Хилын хэдэ мянган харуулшад баатаршалга, шэн зориг харуулан, далайн уудамда, газар дээрэшье хүнгэн бэшэ албаяа таһалдуулнагүй.

Советскэ Союзай Геройнууд Виталий Бубенинэй, Юрий Бабанскын, Фарит Шагалеевэй, Иван Барсуковой харуулһан баатаршалганууд хилын харуулай сэрэгэй алдарта түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Эдэ геройнууд мүнөөшье дайшалхы албаяа үргэлжэлүүлһэн зандаа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Совет гүрэнэй хилэ дээрэ амгалан сагай үедэ Эхэ оронойнгоо хилые хамгаалгада ами наһаяа алдаһан сэрэгшэдэй нэрээр нэрлэгдэһэн шэнэ заставанууд бии болонхой. Тодорхойлон хэлэбэл, Иван Васюхногой, Алексей Корякоовай, Михаил Козловой, Советскэ Союзай Геройнууд Демократ Леоновой, Иван Стрельниковэй нэрэмжэтэ заставанууд болоно.

Эхэ оронойнгоо түлөө ами наһаяа үгэгшэдэй нэрэмжэтэ заставанууд, монументнүүд, дурасхаалай обелискэнүүд — эдэ бүгэдэ гансахан һаһа барагшад тухай дурасхаал бэшэ. Энэ хадаа тэдэнэй орондо хилын харуулай дайшалхы зэргэдэ жагсагшадта һануулга, хандалга болоно: өөрынгөө шуһа ба ами наһые гамнангүйгөөр Эхэ ороноо эрэлхэг зоригтойгоор, шадабари ехэтэйгээр, нэрэтэй түрэтэйгөөр хамгаалха, саг үргэлжэ бэлэн, дериая ходо хуурай байлгаха, дайсанай харата ааша тухай мартажа болохогүй гэжэ ойлгуулна.

Мүнөө манай ангиин дайсан хэзээ хэзээнэйхиһээ эдэбхитэйгээр совет орондо эсэргүү тагнуул хэнэ, үзэл бодолой талаар хүн зондо муугаар нүлөөлнэ, совет экономикодо хоро хүргэхые оролдоно. Империалис тусхай албанай харата ябуулгын талаар манай гүрэнэй хилэдэ онсо анхарал хандуулагдадаг байха юм. Уласхоорондын эрхэнүүдэй ёһо гуримуудые бүдүүлигээр эбдэн, баруун оронуудай тагнуулай органууд үзэл бодолой талаар харата ябуулгануудые хэдэг түбүүд СССР-тэ өөһэдынгөө тагнуулшадые эльгээхые, буу зэбсэг, тэһэрдэг ба наркотикын зүйлнүүдые, радио-холбооной хэрэгсэлнүүдые, бэшэмэл саарһа олошоруулха техникэ асархые али болохоор оролдоно.

Манай парти коммунизм байгуулгын асари ехэ зорилгонуудые эдэбхитэйгээр шиидхэхэ зуураа, оронойнгоо обороноын хүсэ шадалые, гүрэн түрынгөө аюулгүй байдалые бэхижүүлгэдэ онсо анхарал хандуулна. Ленинэй үгэһэн заабаринуудые бодото дээрэнь бэелүүлэн, КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненко өөрөө уласхоорондын мүнөө үеын эрхэ байдалые хараада абажа, гүрэнэй хилые хамгаалга эмхидхэлгын асуудалнуудые гол анхаралдаа барижа байна.

Оронноймнай аюулгүй байдал хамгаалгада, тэрэнэй хилэнүүдые бата найдамтайгаар харууһалгада партиин анхарал оролдолгын ашаар хилын харуулай албанда горитойхон хубилалта болоо. Һүүлэй жэлнүүдэй туршада хилын харуулшад мүнөө үеын эгээл шэнэ зэбсэгүүдээр — түргөөр ябадаг корабльнуудаар, самоледуудаар, вертоледуудаар, радиоэлектронно хэрэгсэлнүүдээр, шэнэлэн хубилгагдаһан оптическа приборнуудаар хангагдана. Эдэ бүхы техникые зохёон бүтээлгэдэ манай совет эрдэмтэд ехээр туһална.

Мүнөө үеын хилын харуулшад — бүхы талаар бэлэдхэл гараһан, эрдэм һургуулитай, соёл болбосоролоор түгэс хүнүүд. Тэдэнэр үндэр мэдэрэлтэй, ухаан бодолойнгоо гүн гүнзэгыгөөр, үзэл сурталайнгаа болбосоронги байһанаар онсо шалгарна. Имагтал тиимэ хүнүүдээр манай хилын харуулай заставануудай дайшалхы коллективүүд, корабльнуудай, самолёдууд болон вертолёдуудай экипажнууд бүридхэгдэнэ.

Командирнуудай, штабуудай ба политическэ органуудай, партийна ба комсомолой организацинуудай, нэн түрүүн коммунистнуудай оролдосо ехэтэй ажалай ашаар сэрэгүүд уялгата албандаа, дайшалхы һуралсал болон журам сахилгадаа үндэр үрэ дүнгүүдые түйлана. Социалис мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлэгдээд, энэ жэлдэ «Хэзээдэ бэлэн байха, гүрэнэй хилэ дээрэ Эхэ оронойнгоо аша туһын хэрэгүүдые үсэд шангаар хамгаалха!» гэһэн уряа доро үнгэржэ байна. Эрхим һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа байһан подразделени ба частьнууд, дайшалхы ба политическэ һуралсалай отличнигууд үдэр ерэхэ бүри олошорно.

Хилын харуулай сэрэгэй хүсэ шадал түрэл арадһаа аһаршагүй бата нэгэдэлэй эшэ үндэһэтэй юм. Хилэ шадар ажаһуудаг хүн зон политическэ талаар һэргэг байлгые сахин, хилын харуулшадта саг үргэлжэ туһалжа байдаг гээшэ. Промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай, эмхи зургаануудай олон мянган ажалша коллективүүд хилын харуулай сэрэгүүдтэ шефскэ туһаламжа үзүүлнэ.

Совет хилын харуулай сэрэгшэдэй социалис оронуудай хилын харуулшадтай дайшалхы хани нүхэсэлынь ходо бэхижэнэ. Тиигэжэ империалис тагнуулай нэбтэрэн орохо замда бата найдамтай хаалта табигдана. Мүнөө манай гүрэнэй хилын харуулай албан айхабтар шанга журамтайгаар үнгэржэ байна. Эхэ оронойнгоо аюулгүй байдалай түлөө үндэр харюусалгатай байһанаа мэдэрдэг тула хилын харуулшадай уялгата албаяа хёрхо һэргэгээр, шадабари ехэтэйгээр хэжэ байдаг тухай мэдээсэлнүүд үдэр бүри абтажал байдаг.

Коммунис парти ба совет арадай этигэл найдабаряар хилын харуулшад ходо омогорхон баясана. Эхэ оронноймнай хилын саашадаа бата найдамтай хамгаалгатай байхын тулада манай сэрэгшэд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн хэрэглэхэ гэжэ өөһэдынгөө заншалта һайндэртэ түрэл Коммунис партияа найдуулна.

И. ПОЛЕЖАЕВ,
генерал-лейтенант, СССР-эй КГБ-эйн хилын харуулай сэрэгэй начальнигай орлогшо.
(ТАСС).

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛ[ЭЛ]

ЕРЭЭДҮЙНГӨӨ АМГАЛАН БАЙХЫН ТУЛАДА

Бата бэхи ба найдамтай эб найрамдал байгуулха арга зам бэдэрэлгэдэ Советскэ Союзай тодорхой хараа шэглэлтэй ба оролдосо ехэтэй байһаниинь совет үндэр тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй һүүлэй үедэ хэлэһэн хэдэ хэдэн үгэ дотор дахин эли тодоор харагдаба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Оборонын министр, Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устиновай хэлэһэн үгэнүүд дотор эли тодоор харагдана гэбэл: эзэрхэг түримхэй ба дай жүрөөдэһэн хүсэнүүдэй булихагүйн тулада СССР хэрэгтэй бүхы юумэ хүү хэнэ. Тиихэ зуураа манай орон ямаршье эзэрхэг түримхэй ябуулгада сохилто үгэхын тулада өөрынгөө оборонын арга боломжонуудые хэрэгтэй хэмжээндэ байлгаха байна.

Үшөө дахин гэршэлэн харуулагдаһан совет энэ хараа бодол бүхы дэлхэй дээрэ үргэн ехээр һайшаан дэмжэгдэнэ. «Эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал тухай анхарал оролдолго — СССР-эй гадаадын политикын гол зорилго, үндэһэ һууринь мүн» гээд Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Хэрбээ США ба НАТО-гай ядерна хүсэеэ ехэл болгожо байгаа гээшэ һаань, Москва, тэрэнэй союзнигууд харюугай баһал тиимэ хэмжээ хэлбэришэгүй абаха гээд К. У. Черненко тэмдэглээ гэжэ Америкын «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ.

Американ эрдэмтэдэй хандалгада харюу үгэхэдөө К. У. Черненко замбуулинай дайдые эзэрхэг түримхэй ябуулгын ба дайнай плацдарм болгожо, газар дээрэ байһан, агаарта ба далай дээрэ ябаһан объектнүүдые буудан усадхаха хэлэй зэбсэгүүдые тэндэ г[…] Рейганэй захиргаанай айхабтар[…] һанаашалгануудта анхарал хандуу[…]ха юм. Замбуулинай дайдада[…] Газар тээшэ хүсэ хэрэглэхэ яб[…]рихо тухай СССР-эй оруулһан[…] тушаа тэрэ һануулха зуураа, б[…]далда зохисотой хэмжээнүү[…] абалгаһаа арсаха ямаршье шалт[…] байха ёһошьегүй гэжэ онсолон[…]

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна[…] СССР-эй Верховно Соведэй[…] К. У. Черненко Федеральна канц[…]логшо. ФРГ-гэй гадаадын хэрэг[…]деральна министр Г.-Д. Геншер[…]рэлдэхэдөө Баруун Европодо[…] хогдоһон американ ядерна р[…] гэдэргэнь абаашаха шухала[…] байна. Тиимэ юумэнэй хэгдэ[…] гэшэ һаа, ядерна буу зэбсэгүү[…]хо тухай асуудалаар хөөрэлдөө[…] зам нээгдэжэ, СССР-тэ абтаж[…] харюугай хэмжээнүүдые боло[…] олдохо байгаа.

ТПК-гай ЦК-гай генеральна[…] КНДР-эй президент Ким Ир Сен[…]соо хөөрэлдэхэдөө, тодорхойло[…] сагаа дэмы гээжэ байнгүй, Аз[…] байдалые һайжаруулха арга з[…] дэрэлгэдэ эдэбхитэйгээр, үк[…] орохын түлөө Советскэ Союз[…] нүхэр К. У. Черненко мэдүүл[…]дэ мэдээжэ болоһоной ёһоор[…] листнууд эндэ Вашингтон—Токио[…]һэн бүлэглэл байгуулха һэдэл[…]

Игэжэ хэлэгдэһэн эдэ хараа[…] хүн түрэлтэнэй амгалан тайбан[…] аша туһада зорюулагдаһан со[…] үүсхэлнүүдэй тон шухала шэнэ[…]ложо үгэнэ.

ОЛИМПИИН УГ ЗОРИЛГОНУУДЫЕ ХАМГААЛ[…]

Советскэ Союз тушаа хардалга гүрдэлгэ хэдэг США-гай идхагшад «ондоо хүндэ нүхэ бү малта, тэрээ руугаа өөрөө орохош» гэжэ арад зоной дунда хэлсэгдэдэгэй зүб байһанда этигэхэ баатай болобо. Олимпиин нааданнуудые Советскэ Союзда, социалис бусад оронуудта эсэргүү харата ябуулгануудай инструмент болгохые, арадуудай хоорондохи эб найрамдал ба хани нүхэсэлэй һүлдэ тэмдэг болохо Олимпиин сахаригуудаар хүсэ хэрэглэһэн харата ябуулгануудые, хүнэй нэрэ хүндые доромжолһон аашануудые халхалан далдалхые тэдэнэр оролдоно.

Лос-Анджелеста тиимэ юумэндэ бэлэдхэл хэгдэжэ эхилэнхэй. 1984 оной зунай олимпиада үнгэргэлгэдэ һаад түбэг тохёолдуулгада зорюулагдаһан харата ябуулганууд США-да үргэдэжэл байна. СССР-эй ба социалис бусад оронуудай спортсменүүдтэ Лос-Анджелеста тэсэжэ байхын аргагүй эрхэ байдал тохёолдуулха гэжэ шиидхэгдэнхэй. Иимэ ябуулганууд илангаяа һүүлэй һаранууда ехээр үргэдөө. «Лос-Анджелес таймс» газетын гэршэлэн харуулһанай ёһоор, «Советскэ Союзда эсэргүү ябуулганууд хэтэрмэ ехэ хэмжээндэ хүргэгдэһэн байха юм. Нютагай, засагай оройдоошье хэрэгсээнгүй байһан ушарһаа элдэб эсын этэгээдүүд сугларжа, аяар 160 бүлэг бандидууд боложо, СССР ба социалис оронуудай эрхим һайн спортсменүүдтэ эсэргүү, хархис муухай ябуулгануудые хэхэ зорилгоор «коалици» эмхидхэнхэй. Вашингтоной засагаархид Советскэ Союзда эсэргүү бүдүүлиг аашануудые бэлдэхэ хэрэгтэ айхабтар муу муухай үүргэ дүүргэн, өөһэдынгөө политическэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ олимпиин нааданнуудые хэрэглэхэ гэжэ шиидхэдээ Олимпиин Хартиие сэхэ эбдэнэ гээшэ.

Иимэ эрхэ байдалай тохёолдоод байхада СССР-эй Национальна олимпиин комитет совет спортсменүүдэй ол[…] хабаадаха аргагүй болоһон тух[…] шиидхэбэри абаһан байна. Он[…]хэбэри абаха болоо гээшэ һаа[…] засагай ба Лос-Анджелестахи[…]дые эмхидхэгшэдэй Олимпиин[…]нэй уг зорилго ба ёһо заншали[…] хабаагүй олимпиадада эсэргүү[…]нуудые дэмжэһэн хэрэг болохо[…]хы спортсменүүдтэ аюулгүй бай[…] хаһаа, тэдэнэй эрхэ сүлөө ба н[…] хүндые хүндэлхэһөө сэхэ арсаж[…]аад, Вашингтондо, мүн Лос-А[…] олимпиадада ерэгшэдые «хүн[…] угтаха» тухай шашалдахань тон[…] Эндэ иимэ нэгэ баримта һурдал[…] хоорондын Олимпиин комитет[…]дент Х. Сэмаранг гэгшэ Швей[…]гес анцайгер» газетын асуудал[…] үгэхэдөө «СССР-эй олимпиада[…]далгада һаад түбэг тохёолдуу[…]гоор идхалгын хүдэлмэри үргэ[…]жа ороһон эмхинүүд» США-д[…] гэжэ тэмдэглэһэн байха юм[…]

Спортсменүүдэй нэрэ хү[…]пиин хүдэлөөнэй һайн һайха[…]нуудые ба ёһо гуримуудые[…] зорюулагдаһан СССР-эй На[…] Олимпиин комитедэй ба бусад[…]дай шиидхэбэринүүдые улас[…] спортивна олониитын тон зүб[…] тойгоор угтаһаниинь дэмы бэшэ[…] нааданнуудые эмхидхэхэ ба ү[…] үедэ нэн түрүүн атледүүдтэ аюу[…] байдал хангаха тухай хөөрэлдөө[…] ёһотой гэжэ Советскэ Союз[…] мэдүүлһэн. Энээниинь ойлго[…] суглуулагдамал командын гэшү[…]гүй эрхэ байдал хангаха[…] СССР-эй гүйлтыень америк[…] дүүргэхые оролдоогүйнь хар[…] ФРГ-эй НОК-ой президент В. Д[…]дэглээ.

ҺУНГАГШАДАЙ ХҮСЭЛДЭ ДҮТЭРХЫГӨӨР

Түрүүшын добтолгодо хэрэглэгдэхэ американ ядерно-ракетнэ шэнэ зэбсэгүүдые ФРГ-гэй газар дээрэ саашадань тараан тодхолгые яагаад зайсуулхаб? ФРГ-гэй парламентда аминдаа гол ехэ хүсэн болодог Германиин социал-демократическа партиин Эссендэ үнгэргэгдэһэн съездын хүдэлмэридэ энэ асуудал онсо һуури эзэлбэ. Хойто-Атлантикын бүлэглэлэй стратегиие шэнээр хаража үзэхэ гэһэн эрилтэ доро тус съезд үнгэрһэн байна.

Баруун Германиин социал-демокрадууд Вашингтоной гадаадын политикын милитарис хараа шугамые, ракетно-ядерна буу зэбсэг гаргалгые түргэдхэжэ байһаниие буруушааба. Эб найрамдалай хэрэгтэ айхабтар аюултай Рейганэй захиргаанай политикые дэмжэжэ байһанайнь түлөө ХДС—ХСС—СВДП-гэй баруунай тала баримталдаг консервативна правительствые тэдэнэр эрид шангаар шүүмжэлээ.

СДПГ-гэй бундестагтахи бүлэгэй түрүүлэгшэ Ганс-Йохен Фогель гэгшын мүнөөнэй федеральна правительство миил консервативна бэшэ, харин хархис муухай политика бэелүүлнэ гэһэн мэдүүлгые съездын делегадууд һайшаалаар угтаа. Буу зэбсэг ехээр гаргажа байһан, хилын саагуур буу зэбсэг эльгээлгээ үргэдхэжэ байһан, США-гай зүгһөө уласхоорондын эрхэнүүдые эбдэлгэтэй эбсэнхэй правительствынгаа ябуулганнуудые тэдэнэр эрид шууд буруушаагаа. Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта, американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо тухай НАТО-гай шиидхэбэриие бэелүүлгэ хадаа өөрынгөө, мүн союзнигуудайнгаа аюулгүй байдалые бэхижүүлэн, харюугай хэмжээнүүдые абахыень Советскэ Союзые баадхаа гэжэ съездын делегадууд тэмдэглээ.

Съездын делегадуудай диилэнхи олоной дуугаар политическэ тон шухала документ—аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудай талаар резолюци батал[…] Тэрэ документ дотор, тодорхой[…]бэл, ядерна буу зэбсэгүүдые[…] бүри ехээр гаргалгын хэды ех[…] байһан заагдажа, сэрэгэй хүсэн[…] булюу байдалтай болохо гэһэн[…] хүсэлэл буруушаагдана. Ядерн[…] түрүүлэн хэрэглэхэ ябадалһ[…] оруулалсан, НАТО-гай ба[…] Договорой гэшүүн-гүрэнүүдэй[…] хүсэ хэрэглэхэгүй тухай догово[…] шухала гэжэ документ дотор[…]дэнэ. Съездын делегадууд Бар[…]подо американ ядерна шэнэ[…]дые тодхолго болюулха, тодхогд[…]һан «Першинг-2» ба далита рак[…] гэдэргэнь бусааха, Европодо яд[…] сэгүүдһээ сүлөө зононуудые[…] эрилтэ табяа.

Иимэ эрилтэнүүдэй табигдаба[…] «политическэ ба сэрэгэй харилц[…] талаар Европын нэгэдэлэй ба[…] бүридэлдэ үлэхэ» гээд резолюц[…] хэлэгдэнэ.

СДПГ-гэй түрүүлэгшээр даһ[…]гагдаһан Вилли Брант оронойнг[…] бэриие бэе дээрээ даажа аб[…] шадаа бэлэн, шадабаритай бай[…]тияа уряалаа.

Правительствын бүридэлһөө г[…] хойшо парти өөрынгөө зэргы[…] жагсаагаа, американ ракетэнүүд[…] тодхохо тухай асуудалаар хара[…] тодорхойлоо гэжэ Эссендэ үнгэ[…] СДПГ-гэй съезд элирхэйлэн[…] ФРГ-е Вашингтоной ядерна пол[…]гохо ябадалые буруушааж ба[…]лэнхи олон хүн зоной дунда[…] нэрэ хүндые үргэлгэдэ энэ ушар[…] нүлөөлхэ байна.

Ю. РО[…]
Б. ЧЕ[…]
И. […]

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

Н. И. ЖИТОМИРСКИИН ДУРАСХААЛДА

Даамаар Улаан-Үдэ хотынхидай хабарай заншалта мүрысөөн һаяхан үнгэргэгдэбэ. Республикадамнай даамай спортые дэлгэрүүлхэдэ, хүгжөөлгэдэ ехэ юумэ хэһэн Н. И. Житомирскиин дурасхаалда энэ турнир зорюулагдаһан байна. Һайн дуранай спортивна бүлгэмүүдэй 56 түлөөлэгшэ мүрысөөндэ хабаадаа.

Спортын мастерта кандидадуудай ба кандидадай баллтай даамшадай тэмсэһэн аһан хүсэтэй бүлэгтэ хүүгэдэй спортивна 5-дахи һургуулиин тренер Мунко Базаров («Спартак») илаба. Нэгэдэхи разрядтанай бүлэгтэ «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Татьяна Гармаева шалгараа. Тэрэнэй нүхэр басаган Лена Дараева мүн лэ һайнаар наадаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Уласхоорондын даамаар спортын мастерта кандидат Юрий Малин («Труд») түрүүлээ. Энэл бүлгэмэй түлөөлэгшэ Нелли Гармаева хоёрдохи һуури эзэлээ.

Хоёрдохи разрядтанай мүрысөөндэ «Забайкалец» гэжэ спортклубай В. Теречев, «Локомотивай», Р. Хандажапов гэгшэд шалгарһан байна. Мүрысөөнэй удаа болоһон блиц-турнирта республикын хэды дахин чемпион Николай Смирнов илаа.

А. АЛЕКСЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Гармаева.
А. КЫШТЫМОВЭЙ фото.

ЭРШЭЕЭ ҺУЛАДХАЖА БОЛОХОГҮЙ

Һүүлшынгээ уулзалгые өөһэдынгөө талмай дээрэ 1:2 гэһэн тоотойгоор алдаашье һаа, «Сэлэнгэмнай» мүнөө жэлдэ эршэтэй зоримгойгоор, эдэбхи үүсхэлтэйгээр наадажа, футболдо дуратайшуулаа одоошье баясуулхань гэһэн найдалаа гээгээгүйшүүл олон байһаар. Тиимэшүүлэй заримантай хөөрэлдэхэдэмнай иигэжэ мэдүүлээ:

С. САНЖИЕВ (пенсионер): Хоёр уулзалгада өөһэдынгөө футболистнуудые хараад байхадаа, «Сэлэнгэмнай» урда урданайхиһаа бэлэдхэл һайнтай гэжэ абаһаар тэмдэглэмээр. Жэшээлхэдэ, дахинаа командадаа бусаһан дүй дүршэлтэй добтологшо Михаил Пастухов хододоо хурсаар, эдэбхитэйгээр наадаад, залуу һурэгөө дахуулаад дабшабал, аша үрэ ехэтэй байха аабза гээд һанагдана. Александр Алферов жэлһээ жэлдэ шадабарияа һайжаруулжа байна. Тиихэдэ залуу вратарь Евгений Кондаленко гэгшые ехэ ноосэлэнгүй, саг үргэлжэ нааданда табижа байбал, түргэн зоригжохо, мэргэжэхэ бэлэй. Юрэдөөл, залуушуулые саашадань эдэбхитэйгээр нааданда хабаадуулха шухала, юуб гэхэдэ, тэдэмнай—ерээдүймнай гээшэ бшуу.

Ц-Д. САГАЕВ (алба хаагша): хоёр нааданай дүнгөөр тобшолходо, манай командын залуу футболистнууд яһала далижанхай гэжэ тэмдэглэхэ хүсэлтэйб. Зүгөөр добтологшод И. Черных, А. Алферов, В. Атутов гэгшэд үшоол ворота руу бүмбэгэ онобшотойгоор сохижо биранагүй. Тиихэдэ хамгаалагшад О. Озиев, В. Чумаков, Анатолий Зюзин ооһэд хоорондоо үгээ ойлголсожо нааданагүй гэжэ халагламаар байна. Шахардуу сагай ерэхэдэ бэе бэеэ халажа, зүб зүг шэглэлээ оложо биранагүй. Хэды тиимэшье һаа, «Сэлэнгэмнай» урда урданайхиһаа зоригжол, бэлэдхэл, эрмэлзэл түгэс энэ сезоноо эхилбэ гээшэ. Эршээл һуладхажа болохогүй.

СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө, хоёрдохи лигэдэ наададаг дүрбэдэхи зонын команданууд майн 17-до ээлжээтэ уулзалгануудаа үнгэргөө гэһэн мэдээн абтаа. Тэдэниие хаража үзэхэдөө, Благовещенскын «Амур» командатай түрүүлжэ ябаһан Томскын «Манометрэй» тэнсэһэн ушарые тэмдэглэе — 1:1. Тэнсээшье һаа, «Манометр» нэгэдэхи һуури эзэлһэн зандаа. Өөһэдынгөө талмайнууд дээрэ наадахадаа, Эрхүүгэй «Звезда» Новосибирскын «Чкаловецые» 5:1 тиихэдэ Красноярскын «Автомобилист» Барнаулай «Динамые» 1:0 гэһэн тоонуудтайгаар шүүжэ, туд-тудтаа зургаан очкотой боложо, дүрбэдэхи уулзалгада наадаагүй Комсомольск-на-Амуре хотын «Амурые» хүсэбэ. Тюмениин «Геолог» мүн лэ эды шэнээн очкотой болонхой. Яһала һайнаар сезоноо эхилһэн Ангарскын «Ангара» команда Рубцовскын «Торпедодо» өөрынгөө талмай дээрэ 1:0 гэһэн тоотойгоор алдаба. Харин хамагай адагта ябаһан хүршэ Шэтымнай «Локомотивай» футболистнууд өөһэдтэнь адли нэгэшье очкогүй Новокузнецкын «Металлургда» 2:3 тоотойгоор шүүгдэхэдээ, һүүлшынгээ һуурида «нилээд бэхижэбэ». Энэ командые «А» класста оруулхадаа, СССР-эй футболой федераци нэгэ бага яараа гээшэ ха.

А. ЖАЛСАНОВ.

ДҮНГҮҮДЫЕ СОГСОЛХОДО

Хүнгэн атлетикээр «Трудовые резервы» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ республикымнай техническэ училищинуудай 25 командын 400 гаран спортсмен хабаадаба. Командна тоосоогоор хүбүүдэй дунда Улаан-Үдын 2-дохи СГПТУ-гай һурагшад нэгэдэхи һуури эзэлээ. Селенгинск посёлогой 22-дохи СГПТУ-гай, Петропавловкын 4-дэхи СПТУ-гай команданууд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта гараа. Басагадай дундаһаа техническэ мэргэжэл олгодог 2-дохи училищиинхид эрхимлээ.

Хубиин тоосоогоор Т. Панькова (8-дахи СГПТУ), И. Бадашков (3-дахи СГПТУ), Н. Соломинская (2-дохи ТУ) гэгшэд түрүү һуури эзэлээ. Игорь Глушко (11-дэхи СГПТУ) 100 метрэй урилдаанда, утые харайлгада эрхимлээ.

А. ЛАЗАРЕВ.

БҮХЫ ШАТААР ИЛАБА

Спортивна радиопеленгацяар Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн болобо. Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, Загарайн, Октябрьска, Советскэ болон Железнодорожно районуудай, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай спортсменүүд тэндэ хабаадаба. 35 болон 144 микрогерцэй хэмжээн соо «үнэгэ» бэдэрэлгээр, граната шэдэлгээр тэдэнэр дүршэл шадабаряа харуулһан байна.

Командна тоосоогоор БГПИ-гэй команда нэгэдэхи һуури эзэлээ. БГПИ-гэй студент И. Боржонов, эдиршүүлэй дунда 49-дэхи һургуулиин һурагша С. Горкунов болон бусад бэрхэшүүл нэгэдэхи һууринуудые эзэлээ.

Т. БАЛДАНОВА,
ДОСААФ-ай Советскэ райкомой инструктор.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.50 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Эжы, аба бидэ гурбан — спортивна бүлэбди». 11.05 — «Надеяться» — фильм-зүжэг. 13.00 —Шэнэ һонин. (13.05 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Табан жэл — хүн бүхэнэй хэрэг». 16.15 — Аршаан булагт. хизаарай дуунууд. 16.45—«ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ яажа һурганаб? 17.15 —«Фильм о счастливой женщине» — баримтата фильм. 17.25 —«Буратиногой выставкэ». 17.55 — Фильм-концерт. 19.00 — В. И. Ленинэй түбэй музейн 60 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Байгал» — нютагуудай һонин.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — ВСЖД-гэй Улаан-Үдын отделениин 50 жэлэй ойдо. 20.30—«Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.55 — Юун? Хаана? Хэзээ? — телевикторина. 22.00 — «Время». 22.30 — «Осенних дней очарованье»—теле-зүжэг. 23.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор Европын чемпионат. Эдиршүүл. СССР-эй ба ГДР-эй суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 —Баримтата фильм. 9.35 — Байгаали шэнжэлэлгэ. 2-дохи класс. 9.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.10, 14.35— Француз хэлэн. 11.05— ПТУ-гай һурагшадта. Гоё һайханиие ойлгожо һургаха. 11.35— В. Маяковский. «Хорошо» гэһэн поэмэ». 12.35 — «Шатарай һургуули». 13.10 — «Һурагшадта хилээмэн тухай». 13.50 — «Эрдэм — ухаан —хүсэн». 15.10 — Людвиг ван Бетховен. 16.10 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.35 — «От колыбели на всю жизнь» —баримтата фильм. 18.30 — Номой шэнжэлэл. 18.45 —«Эд бараа — арад зондо».

Москва. 19.30 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Сонносхолнууд.

Москва. 20.00 — Мульт-фильм.

Улаан-Үдэ. 20.00 — Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 —«...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһанай» гэһэн дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.30 — «Звуки города» — долоон серитэй уран һайханай фильм (Ирланди). (1-дэхи сери). 23.20 — Һур харбалгаар уласхоорондын мүрысөөн.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хүдөөгэй соёлой-спортивна комплекс» — түрүү бэшэг. «Ивановай хартаабхашад» — И. Лазаревай статья. «Эдэбхи үүсхэл —хүдэлмэришэнэй һэшхэл»— А. Сластнойн статья. Нютаг нютагай болон орон дотоорой һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Арадай хиналтын һонин: «Үе сагтайгаа зэргэ»— Д. Шенхоровой статья. «Ажаллаашье», амаралтадааншье»— А. Кириковэй статья. «Мартагдашаһан хэрэг» —Н. Поповой статья. Арадай хинагшын анхаралда.

Гурбадахи хуудаһанда. «Лейтенант, шиниии түлөө!» — А. Праведниковэй статья. Ном ажал хоёрынь зэргэлээд» — Р. Хамагановагай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи [...]
Нютаг нютагай һ[...]зылгуль, баяртай[...]шабыловай рас[...]холнууд, мэдэ[...]

Редакто[р]
Р. Б. ГАР[…]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни— 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6436, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81., корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-04567. Заказ № 123. Индекс 04649.